

ORKDAL KOMMUNE

Rådmannens notat – Budsjett 2019

Orkdal kommune

1	<i>Innledning</i>	4
2	<i>Visjon og overordnet mål</i>	5
3	<i>Organisering</i>	6
3.1	Politisk organisering	6
3.2	Administrativ organisering	6
4	<i>Rammebetingelser</i>	7
4.1	Inntekter.....	7
4.2	Utgifter	7
4.3	Aktuelle problemstillinger og innspill fra andre	10
4.4	Tilpasning av driftsnivå og prioriteringer	11
4.5	Økonomisk oversikt drift	13
4.6	Økonomisk oversikt investering	15
4.7	Fondsavsetninger	16
4.8	Samlet oversikt over investeringer	16
4.9	Kommunale avgifter	17
5	<i>Rådmannen – samfunn og næring</i>	18
5.1	Arbeidsområde	18
5.2	Status	18
5.3	Strategi.....	18
5.4	Økonomiske tiltak	21
6	<i>Grunnskole og SFO</i>	21
6.1	Arbeidsområde	21
6.2	Status	22
6.3	Utviklingsområder, strategier og tiltak	23
6.4	Resultatmål	26
6.5	Økonomiske tiltak	26
7	<i>Barnehage</i>	26
7.1	Arbeidsområde	26
7.2	Nasjonale og lokale mål	27
7.3	Status	27
7.4	Utviklingsområder, strategier og tiltak	28
7.5	Foreldrebetaling i barnehagen	29
7.6	Tilskudd til barn i private barnehager i annen kommune	30
7.7	Resultatmål	30
7.8	Økonomiske tiltak	31
8	<i>Helse og omsorg</i>	31
8.1	Arbeidsområde	31
8.2	Status	32

8.3	Resultatmål	35
8.4	Økonomiske tiltak	35
9	<i>Familie og velferd</i>	36
9.1	Helse og familie.....	36
9.2	Kvalifisering og arbeid	38
9.3	Arbeidsområdet NAV	41
9.4	Barneverntjenesten	43
9.5	Økonomiske tiltak	45
10	<i>Kultur og fritid</i>	46
10.1	Arbeidsområde	46
10.2	Status	46
10.3	Strategi.....	47
10.4	Økonomiske tiltak	49
11	<i>Avgiftsbelagte tjenester</i>	49
11.1	Arbeidsområde	49
11.2	Status	49
11.3	Strategi/investeringer.....	51
11.4	Økonomiske tiltak	52
12	<i>Tekniske tjenester</i>	54
12.1	Arbeidsområde	54
12.2	Status	54
12.3	Strategi.....	55
12.4	Prioriterte tiltak i handlingsplanperioden	55
12.5	Økonomiske tiltak	57
13	<i>Forslag til budsjettvedtak</i>	58
13.1	Skattøre.....	58
13.2	Eiendomsskatt.....	58
13.3	Betalingssatser.....	58
13.4	Øvrige budsjettvedtak.....	63
13.5	Obligatoriske budsjettskjema.....	64

1 Innledning

Dette dokumentet inneholder budsjett 2019 for Orkdal kommune, siste året i kommunens historie. Samtidig lages det en Handlingsplan 2020-2022 for Orkland kommune, nykommunens tre første driftsår. Sammen utgjør disse to dokumentene den fireårige Handlingsplan 2019-2022 for Orkdal kommune.

Som grunnlag for Orklands handlingsplan har hver enkelt kommune konsekvensjustert budsjettallene 2019 for årene 2020 til 2022. Snillfjord kommunes budsjett er delt ut fra geografisk beliggenhet for infrastruktur og tilhørende aktivitet. Inntekter og utgifter for fellesaktivitetene er fordelt med 48 % til Orkland. Fordelingsprosenten tar utgangspunkt i antall innbyggere som skal fordeles. Tallmaterialet danner grunnlaget for de tre siste årene i handlingsplanperioden.

Det som skjer fra 2020 blir da et felles anliggende for de fire kommunene som skal bli Orkland. Tiltak for å oppnå balanse i økonomien hvert enkelt år finnes samla for nykommunen. På samme måte må man i fellesskap finansiere ønskede investeringer.

Fellesnemda behandler rådmennenes forslag før behandling i det enkelte formannskap og kommunestyre. Forhåpentligvis kommer man da fram til felles prioriteringer for det som vil påvirke økonomien og tjenestene når Orkland blir en realitet.

Lykkes man i dette viktige arbeidet, legges det et godt grunnlag for de første årene i Orkland kommune allerede under høstens behandling av budsjett og handlingsplaner. Neste høst må man finne felles løsninger.

For Orkdal kommune har arbeidet med budsjett 2019 handla om å tilpasse driftsnivået til påregnelige inntekter. Utgangspunktet basert på drifta i 2018 er at løpende inntekter ikke dekker utgiftene.

I denne situasjonen er bare de aller mest nødvendige driftstiltakene blitt prioritert, samtidig som fokus har vært å finne innsparinger som har minst negativ innvirkning på tjenestetilbudet.

Tar man med tidligere vedtatte investeringer, vil det skje mye de nærmeste årene. Folkehelsesenteret, som det største kommunale byggeprosjektet, er under oppføring.

Norsk kylling og Isfjord er i gang med å realisere sine planer, noe som vil ha stor betydning for utviklinga i Orkland.

Det blir spennende å følge utviklinga de nærmeste åra.

Med vennlig hilsen

Svein Henry Berdal
rådmann

2 Visjon og overordnet mål

Glød og go'fot

For å skape resultater sammen må vi skape en glød som frigjør energi og arbeidsglede. Vi vil bygge på «go'fot»-teorien som betyr at alle må få videreutvikle det de er gode på og vokse på det, samtidig som vi må ha god samhandling mellom alle aktører. Slik får vi brukt våre menneskelige ressurser best mulig for å møte framtidens utfordringer.

Alle kommuner skal utføre en løpende kommuneplanlegging for å samordne sin aktivitet best mulig. Kommuneplanen skal inneholde en langsiktig del med mål og strategier og en kortsiktig del med handlingsplan og budsjett. Handlingsplanen skal vise konkrete mål og tiltak for å realisere de overordnede målene i kommuneplanen.

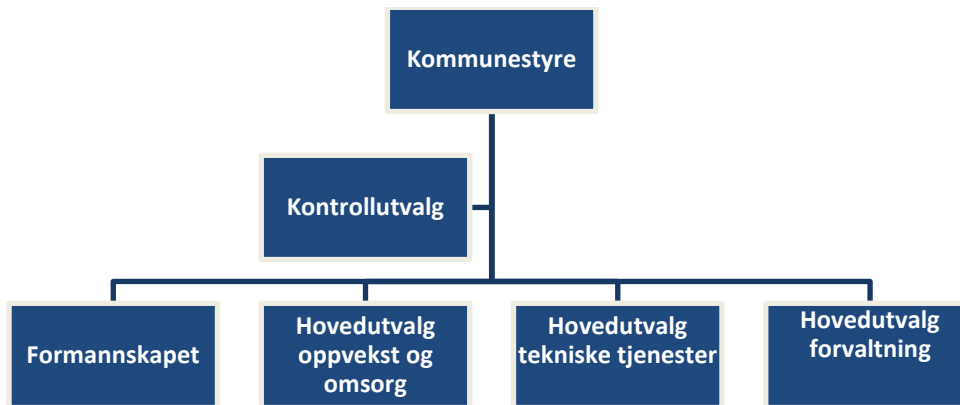
[Kommuneplanens arealdel](#) for hele kommunen ble vedtatt i 2015. I planstrategien ble det prioritert å utarbeide en kommunedelplan for næringsarealene. Denne ble vedtatt høsten 2017. Utvikling i folketall vil være avgjørende for den kommunale virksomheten, og strategier for vekst er en viktig del av planarbeidet.

[Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2025](#) sier noe om hvordan vi skal klare å gi et best mulig tjenestetilbud til innbyggerne og hva vi må gjøre for at det skal være godt å bo her. Den ble vedtatt i 2013 etter en omfattende planprosess. Det er ikke prioritert revisjon av denne i inneværende kommunestyreperiode.

3 Organisering

3.1 Politisk organisering

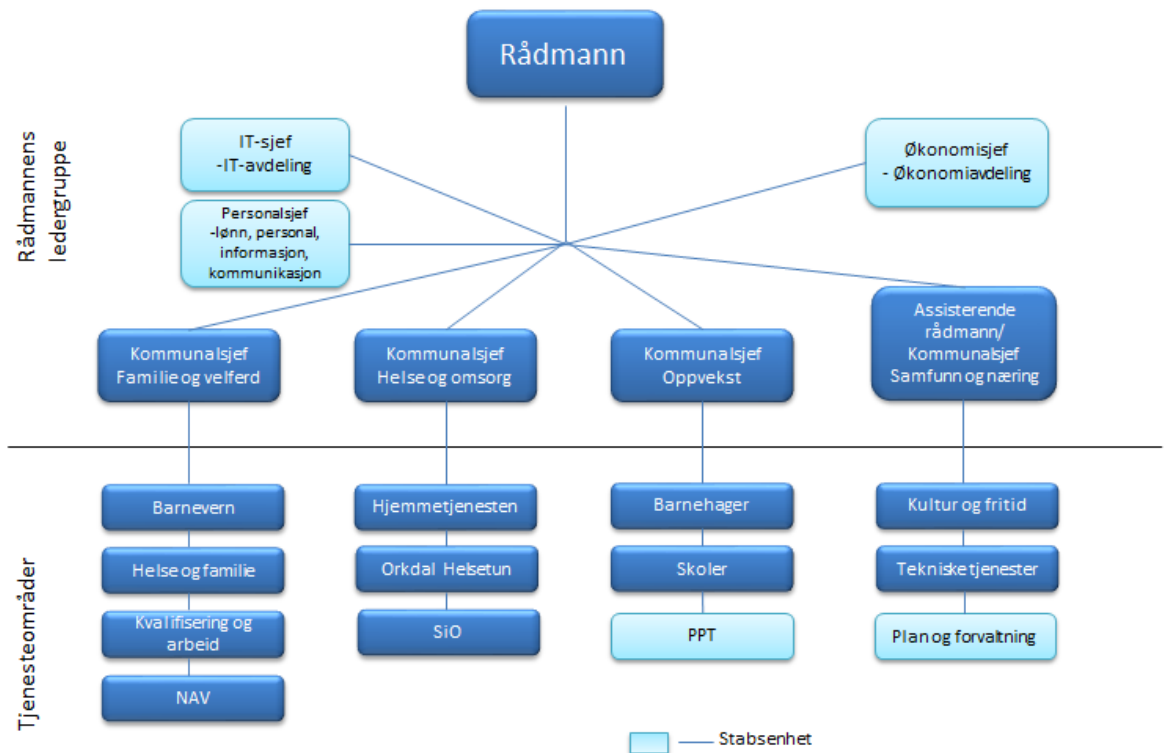

Lenke til: [Delegeringsreglementet](#)

Antall medlemmer i utvalgene:

- Kommunestyret: 35 medlemmer
- Formannskapet: 11 medlemmer
- Hovedutvalg oppvekst og omsorg: 11 medlemmer
- Hovedutvalg forvaltning: 11 medlemmer
- Hovedutvalg tekniske tjenester: 7 medlemmer

3.2 Administrativ organisering

4 Rammebetingelser

4.1 Inntekter

4.1.1 Skatt, inntektsutjevning og rammetilskudd

Skatt, inntektsutjevning og rammetilskudd står for ca. 69 % av driftsinntektene, i 2019 er det 660 mill. kr av totalt 962 mill. kr i driftsinntekter.

Regionsentertilskuddet er i sin helhet avsatt til fond for bruk i Orkland.

Orkdal kommune hadde en befolkningsvekst over landet i tiden 1.7.17-30.6.18. Dette har medført at Orkdal har fått en økning i rammetilskuddet i 2019, sett i forhold til tidligere prognoser.

4.1.2 Avkastning fra energiverk

Orkdal kommune er eier av Orkdal Energi, og har 50 mill. kr i ansvarlig lån til selskapet. Lånet gir et årlig renteutbytte på 5,5 %, eller 2,75 mill. kr.

Orkdal kommune eier 10,77 % av aksjene i Trønder-Energi. De garanterer et minsteutbytte på ca. 6,4 mill. kr. som renter på obligasjon.

I tillegg til renteinntektene kan det også bli gitt utbytte fra energiverka. Utbyttet fra Trønder-Energi og Orkdal Energi var på 19,8 mill. kr i 2018. Det er budsjettert med et årlig utbytte på 14,75 mill. kr i perioden 2019-2022. Dette er en økning på 4,5 mill. kr fra tidligere handlingsplan.

Eiendomsskatt

Av kommunene som skal slå seg sammen fra 1. januar 2020 har Meldal og Snillfjord eiendomsskatt, mens Orkdal og Agdenes ikke har det. Både Snillfjord og Meldal har eiendomsskatt på verker og bruk. Meldal innførte i tillegg eiendomsskatt for boliger fra og med 2016, med 1 900 kr for en enebolig på 120m² første år.

I henhold til endringer i eignedomsskattelova fra 1.1.2019 er det åpnet adgang til å skrive ut skatt på enkelte kategorier. Rådmannen foreslår at det innføres eiendomsskatt fra 1.1.2019 i Orkdal kommune iht. § 3c som omfatter kraftverk, vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfatta av særskattereglene for petroleum.

Ut fra anslag på verdier vi har vil eiendomsskatten for 2019 utgjøre 0,5 mill. kr. Dette er 1/1000 av grunnlaget.

4.2 Utgifter

4.2.1 Lønns- og prisstigning

Ut fra forslag til statsbudsjettet ble følgende satser for omregning til nytt år brukt:

- Lønnsvekst 3,25 %
- Prisstigning mm. 1,9 %
- Kommunal deflator (kostnadsvekst for produksjon av kommunale tjenester) 2,8 %

4.2.2 Reservert lønn og sosiale utgifter

Statsbudsjettet forutsetter en lønnsøkning på 3,25 % for 2019. For Orkdal utgjør det ca. 21,5 mill. kr inkl. sosial kostnad. Av dette er lønnsoverhenget beregnet til 3,5 mill. kr.

Helårsvirkningen av lønnsoppjøret i 2018 er lagt inn i budsjettet, overhenget er dermed innlagt. (Overhenget er differansen mellom gjennomsnittslønn året før og helårseffekten av lønnsnivået ved inngangen til nytt år).

Reservert til nytt lønnsoppjør i budsjettet blir da 17,99 mill. kr, inkludert 2,3 mill. kr til lønnsregulering på selvkostområdene avgiftsbelagte tjenester og interkommunale samarbeid.

4.2.3 Tjenestepensjon

Tjenestepensjonsordningen skal sikre kommunens ansatte en pensjonsytelse som tilsvarer minimum 66 % av lønnsinntekten.

Orkdal kommune har to leverandører av tjenestepensjon, Statens pensjonskasse (SPK) for lærerne og Kommunal landspensjonskasse (KLP) for alle andre grupper. Orkdal er medeier i KLP, og får derfor tilbakebetalt andel av overskudd hvert år samtidig som det betales inn et egenkapitaltilskudd.

Kommunens årskostnad er beregnet langsiktig premie som skal være uavhengig av pensjonsleverandør, og kan avvike mye fra innbetalt premie til pensjonsleverandør det enkelte året.

Årlig innbetaling til KLP er sammensatt av en løpende premie beregnet ut fra dagens ansatte, en reguleringspremie, og tilbakebetalt overskudd. Reguleringspremien er økt pensjonskostnad som følge av lønnsoppjøret der både dagens ansatte, tidligere ansatte, og pensjonistene er med i beregningsgrunnlaget. I SPK betales det bare en løpende premie beregnet ut fra dagens ansatte.

Betalt premie (reguleringspremie og løpende premie(eks. egenandel på 2 %)) er beregnet etter følgende satser:

	Budsjett 2019	Budsjett 2018
Fellesordningen i KLP	18,53 %	18,06 %
Sykepleiere (KLP)	18,25 %	19,71 %
Lærerne (SPK)	11,41 %	10,69 %

Av tjenestepensjonen betales det 14,1 % arbeidsgiveravgift.

4.2.4 Premieavviket

Premieavviket er forskjellen mellom betalt premie til pensjonsleverandør og langsiktig premie som skal være kommunens netto belastning til pensjon.

Utviklingen er slik (i 1 000 kr):

	2016	2017	Opprinnelig budsjett 2018	Prognose 2018	Budsjett 2019
Premieavvik KLP	-5 184	-4 307	-22 932	-12 587	-26 838
Premieavvik SPK	-1 102	82	-293	123	-271
Netto premieavvik	-6 286	-4 225	-23 225	-12 464	-27 109

Orkdal kommune har vedtatt å utligne premieavviket over maks tillatte år. Med maks tillatte år og arbeidsgiveravgift utgjør budsjettert premieavvik i 2019 på 27,1 mill. kr en kostnad (amortisert premieavvik) på 3,8 mill. kr årlig i 7 år.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sum amortisert premieavvik (eks arb.g.avg)	4 938	5 836	6 004	7 757	10 957	10 957	10 957

Amortisert premieavvik er årskostnaden av den delen av pensjonskostnadene som blir betalt til pensjonsselskapet men ikke utgiftsført i det året utgiftene påløper fordelt over 7 år. I perioden 2019 til 2022 er det amortiserte premieavvik finansiert med bruk av fond. For 2019 utgjør dette 1 mill. kr mens der for 2020 til 2022 utgjør ca. 1,5 mill. kr per år.

4.2.5 Renteutvikling

Rentenivået har vært lavt i en lang periode. Norges Bank satte opp styringsrenten med 0,25 % til 0,75 % den 20.9.2018, for første gang siden 18.3.2016. Signaler fra Norges Bank viser at renten skal gradvis økes i de nærmeste årene.

4.2.6 Renteutgift og renteinntekt

Renteutviklingen virker forskjellig på ulike element i kommunens budsjett.

4.2.6.1 Lån

Per 30.9.2018 hadde kommunen 1 229 mill. kr i lån. Av lånegjelden var 43 % rentesikret, mens 56 % er flytende og følger utviklingen i rentemarkedet. En renteendring har altså på kort sikt betydning for 56 % av kommunens lån. Budsjettert rentekostnad på lån i 2019 er 24,5 mill. kr.

For 2019 er noen prosjekter belastet renter i byggeperioden. Dette reduserer kommunens renteutgifter i driften. For 2019 utgjør dette ca. 5,9 mill. kr og for 2020 ca. 4,1 mill. kr. Det er prosjektene folkehelsesenter, Isfjord og ny brannstasjon som belastes byggelånsrenter.

Utviklingen er slik (i 1000 kr):	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Renter på lån	16 748	16 650	21 191	24 594	30 625	33 282	33 355
Avdrag på lån	34 023	36 617	40 339	44 702	50 979	54 781	56 378
Sum renter og avdrag	50 771	53 267	61 530	69 296	81 604	88 063	89 733

4.2.6.2 Renterefusjon fra avgiftsbelagt sektor.

Det er bestemt av sentrale forskrifter at for investeringer i avgiftsbelagt sektor skal kommunene få refundert rentekostnader tilsvarende renten for 5-års swap pluss 0,5 %. For 2019 er det budsjettert at kommunen fra de avgiftsbelagte tjenestene får refundert 11,9 mill. kr av rentekostnaden på 24,5 mill. kr.

4.2.6.3 Kompensasjon av kapitalutgifter fra staten

Staten kompenserer kapitalutgifter knyttet til investeringer i skoleanlegg og omsorgsboliger/sykehjemsplasser. Disse er knyttet til flytende husbankrente og nedbetalingstid på 20 år for skoleanlegg og 30 år for omsorgsboliger/sykehjemsplasser. I 2019 er det budsjettert ca. 2,4 mill. kr i kompensasjon. Rentedelen utgjør ca. 0,7 mill. kr.

Renteinntekter av bankinnskudd

Renteinntektene av bankinnskudd varierer med pengemengde i banken, avtalte rentevilkår, og eventuelle reserver plassert på spesielle vilkår. Renteutviklingen de senere årene skulle tilsi en reduksjon i renteinntektene. Men blant annet på grunn av at store investeringer er forskjøvet i tid har pengemengden vært relativt stor. Budsjettet for 2019 er lagt med stor bruk av fond som vil redusere likvide midler betydelig og dermed renteinntekten.

Utviklingen har vært slik (i 1 000 kr):

	2014	2015	2016	2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Renteinntekt av bankinnskudd	3 606	3 547	3 757	4 021	3 250	3 250

4.2.6.4 Likviditetsanalyse

	2014	2015	2016	2017
Omløpsmidler	275 438	345 409	354 905	480 195
- Kortsiktig gjeld	127 639	137 924	147 783	165 443
Arbeidskapital	147 800	207 485	207 122	314 752

Arbeidskapitalen er 107 mill. kr høyere enn i 2016.

Nøkkeltall for likviditet er forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld.

Likviditetsgrad 1 = omløpsmidler/kortsiktig gjeld som bør være større enn 2

Likviditetsgrad 2 = mest likvide omløpsmidler/kortsiktig gjeld som bør være større enn 1

Et annet relevant nøkkeltall er Arbeidskapital i % av brutto driftsinntekter.

	2013	2014	2015	2016	2017
Likviditetsgrad 1	1,9	2,2	2,5	2,4	2,9
Likviditetsgrad 2	1,2	1,3	1,8	1,7	2,0
Arbeidskapital i % av driftsinntekter	14	17	23	22	30

Tabellen viser at verdiene for likviditetsgrad 1 og 2 ligger over nedre grenseverdi.

4.3 Aktuelle problemstillinger og innspill fra andre

4.3.1 Orkdal deltar i en rekke interkommunale samarbeid, og for følgende er Orkdal vertskommune

- Interkommunalt barnevern, sammen med Meldal og Agdenes.
- Interkommunalt kemnerkontor, sammen med Agdenes, Snillfjord, Meldal, Hitra, Frøya, og Rindal.
- Samhandlingsenheten SiO, med legevaktsamarbeid og sengepost på St. Olavs hospital i Orkdal. Deltakende kommuner er Surnadal, Rindal, Hemne, Snillfjord, Hitra, Frøya, Agdenes, Rennebu, Meldal og Skaun.
- Interkommunal PP-tjeneste med Agdenes og Meldal.
- IT-samarbeid med Meldal.
- Voksenopplæring for Meldal og Snillfjord.
- Helsesøstertjeneste Snillfjord kommune (Krokstadøra)

4.3.2 Samarbeid med annen kommune som vertskommune

- Interkommunalt landbrukskontor sammen med Meldal. Meldal er vertskommune.
- Interkommunal arbeidsgiverkontroll sammen med Agdenes, Frosta, Hemne, Malvik, Meldal, Melhus, Meråker, Midtre Gauldal, Snillfjord, Hitra, Frøya, Rennebu, Selbu, Skaun, Stjørdal og Tydal. Malvik er vertskommune.
- Veterinærvakt Orkdal-Agdenes, med Agdenes som vertskommune.

- Trondheimsregionen, sammen med Trondheim, Stjørdal, Malvik, Klæbu, Melhus, Skaun, Midtre Gauldal, Rissa, Leksvik. Trondheim er vertskommune.
- Samarbeidskomiteen for Orkdalsregionen med Skaun som vertskommune, har følgende struktur:
  - Regionrådet sammen med Rindal, Hemne, Snillfjord, Hitra, Frøya, Agdenes, Meldal og Skaun. Assosierte medlemmer med halvt tilskudd er Rennebu, Surnadal, Halså og Ørland.
  - Helseutviklingssamarbeid sammen med Agdenes, Frøya, Hemne, Hitra, Meldal, Rennebu, Rindal, Skaun, Snillfjord, Surnadal.
- Barnevervaksamarbeid med andre kommuner ledet av Trondheim kommune.

4.3.3 Interkommunale selskap

- Interkommunalt arkiv, IKA-Trøndelag
- KonSek, sekretariatsfunksjonen for kontrollutvalgene i fylkeskommunen og kommuner
- Revisjon Midt-Norge IKS
- HAMOS Forvaltning IKS er et interkommunalt avfallsselskap

4.3.4 Innspill fra andre

Kontrollutvalget

Kontrollutvalget har oversendt utvalgets forslag til budsjett for 2019. Dette er innlagt i kommunens handlingsplan.

Orkdal kirkelige fellesråd

Orkdal kirkelige fellesråd har oversendt protokoll fra sak 16/18 Handlingsplan 2019-2022. Handlingsplanen har 12 investeringsprosjekt på til sammen 21,5 mill. kr.

Rådmannen har ikke prioritert økte bevilgninger til kirka.

Thamspaviljongen støtteforening

Thamspaviljongens venner har oversendt en søknad hvor det bes om at Orkdal kommune overtar strømutfgifter ved Thamspaviljongen. Strømutfgiftene for 2019 anslås å bli 50 000 kr.

Rådmannen har ikke prioritert dette i handlingsplan.

Lenke til:

- [Budsjettforslag kontrollutvalget](#)
- [Handlingsplan Orkdal kirkelige fellesråd](#)
- [Søknad Thamspaviljongens støtteforening](#)

4.4 Tilpasning av driftsnivå og prioriteringer

Ved gjennomgang av budsjettet gjøres det en rekke driftstilpasninger i forhold til driftsutvikling som kommunen i liten eller ingen grad styrer selv. Vi vil i dette avsnittet gjennomgå noen større tilpasninger, og liste opp noen mindre. Listen er ikke fullstendig.

4.4.1 Rammetilskudd i forslag til statsbudsjett

I det som kalles økning i frie midler i statsbudsjettet er det også midler som regjeringa forutsetter at skal brukes til bestemte formål. Dersom midlene ikke brukes som forutsatt risikerer kommunen å miste muligheten til å søke på andre øremerkede tilskudd. Rådmannen har viderefordelt andel av rammetilskudd til satsningsområdene som følger:

I 1000 kr	2019
Intensiv opplæring 1.-4. trinn	489

I 1000 kr	2019
Utskrivningsklare pasienter psyk/rus	211
Opptrappingsplan for rehab/hab	463
Opptrappingsplan rus-forebyggende	390
	1 553

4.4.2 Byggelånsrenter

I handlingsplanperioden er noen prosjekter belastet renter i byggeperioden. Dette reduserer kommunens renteutgifter i driften. For 2019 utgjør dette ca. 5,9 mill. kr og for 2020 ca. 2,3 mill. kr. Det er prosjektene folkehelsesenter, Isfjord og ny brannstasjon som belastes byggelånsrenter.

4.4.3 Eiendomsskatt

I rådmannens forslag er det lagt inn eiendomsskatt med 0,5 mill. kr i 2019 som utgjør 1/1000 av grunnlaget.

4.4.4 Utbytte energiverk

Det er foreslått en økning på 4,5 mill. kr fra handlingsplan 2018-2021.

4.4.5 Stillingsreduksjoner rådmannen

Stillingene til nærings sjefen og en lønnsmedarbeider blir vakante i 2019. Rådmannen ser rom for effektivisering og foreslår å ta de vakante stillingene ut av budsjettet. 25 % av stillingen til nærings sjefen er finansiert fra Næringsfondet, og Rådmannen foreslår at disse fortsatt skal brukes for å ivareta oppgavene til nærings sjefen.

Orkdal kommune stiller med ressurser knyttet til kommunikasjon, jus, IT og koordinering til prosjektet Orkland i 2019. Det er budsjettert inntekt fra frikjøp av stillingene i 2019.

Besparelsen blir til sammen på 2,5 mill. kr i 2019 og 1,5 mill. kr i årene fremover.

4.4.6 Tilpasning ramme IT

Behovet for innkjøp av maskinvare for Orkdal kommune reduseres i 2019 med 1 mill. kr på grunn av avvikling av kommunen.

4.4.7 Tilpasninger ramme grunnskole

Den totale ramma for grunnskole reduseres med 500 000 kr i 2019 og 1 000 000 kr i hvert av de påfølgende årene. 126 000 kr tas fra Regionkonsulentstillinga, da det er omlegginger i ordninga med statlige etterutdanningsmidler. Resten av innsparingsbeløpet fordeles på skolene, og tas på stillingsressurser som ikke er direkte knyttet opp mot elever.

4.4.8 Pedagognorm og bemanningsnorm barnehage

Rullerende opptak for våren 2019 og ny pedagognorm og bemanningsnorm i barnehage er utfordrende. Dette gir behov for en styrkning av barnehagene i kommunen med 4,7 mill. kr i handlingsplanperioden. Da kompenseres det for bemanningsnorm først fra høsten 2019.

4.4.9 Ressurskrevende brukere helse og omsorg

Orkdal helsetun og Hjemmetjenesten yter ressurskrevende tjenester til enkeltmottakere. Rådmannen velger å gi finansiering for brukere som er kjent på nåværende tidspunkt, uten å sette av reserve for eventuelle nye brukere i 2019. Ekstra bevilgning tilsvarer 7,8 mill. kr i 2019 og 6,4 mill. kr fra 2020.

4.4.10 Mat helsetun

Innføring av ekstra måltid på Orkdal helsetun medførte en tilleggs kostnad på 750 000 kr per år.

4.4.11 Videre finansiering hverdagsrehabilitering

På bakgrunn av evalueringen som er gjort, anbefales det at det 3-årige prosjektet med hverdagsrehabiliteringen og forebyggende hjemmebesøk videreføres. Det skal dekkes lønnskostnader til 3 årsverk. Prosjektet kom ikke i gang før august 2016 og derfor er tiltaket delvis finansiert i 2019. I tillegg til midler fra rammetilskuddet med formål til rehabilitering, foreslår Rådmannen å bevilge 0,7 mill. kr i 2019 og 1,3 mill. kr i de påfølgende årene.

4.4.12 Økt økonomisk sosialhjelp – NAV

Det er behov for å styrke økonomisk sosialhjelp med 804 000 kr.

4.4.13 Tilpasninger ramme kultur og fritid

Den totale rammen for Kultur og fritid reduseres med 585 000 kr i 2019 og 598 000 kr hvert år videre i handlingsplanperioden. Dette gjøres ved at alle faste og søkbare tilskuddssatser er opprettholdt på 2018-nivå og at potten for søkbare tilskudd er noe redusert. Videre avvikles bibliotek ved Svorkmo filial. Det foreslås at frivilligsentralen flyttes inn i kommunalt eid lokale. Det er også foretatt en liten reduksjon av rammen til kino og kulturscene.

4.4.14 Tilpasninger ramme tekniske tjenester

For tekniske tjenester er det foretatt innsparinger innenfor drift som innebærer redusert renhold, noe reduksjon innenfor vedlikehold veier, reduserte utgifter serviceavtaler og noe inntektsøkning på utleie av lokaler. Samlet utgjør dette ca. 2 mill. kr.

4.4.15 Avvikle tilskudd private veger

Tilskudd til vedlikehold av private veger foreslås avviklet. Årlig innsparing på ca. 1 mill. kr.

4.4.16 Bortfall husleieinntekter Orkdal Rådhus

Skatt Midt-Norge har sagt opp sin leieavtale for ligningskontoret på rådhuset fra 1.5.2019. Årlig bortfall av leieinntekter på ca. 1 mill. kr. For 2019 er det lagt inn et inntektsbortfall på 667 000 kr.

4.4.17 Nye investeringsprosjekt (inkl. mva.)

Rådmannen har prioritert følgende nye investeringsprosjekt:

Prosjekt	Nye investeringer inkl. mva., i 1000 kroner	2019
487	Utbyggingsavtale Grønøra Vest- Furumoen	5 000
205	Skjøtskiftet, komm.ledn. vann	2 000

4.5 Økonomisk oversikt drift

Tall i 1000 kr	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
DRIFTINNTEKTER			
Brukerbetalinger	-45 514	-46 975	-48 829
Andre salgs- og leieinntekter	-83 824	-88 015	-95 521
Overføringer med krav til motytelse	-215 030	-116 917	-116 112
Rammetilskudd	-360 120	-354 676	-368 737

Tall i 1000 kr	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
Andre statlige overføringer	-48 449	-45 538	-37 962
Andre overføringer	-506	-405	-405
Inntekts- og formuesskatt	-278 387	-284 028	-290 815
Eiendomsskatt	0	0	-500
Andre direkte og indirekte skatter	-1 803	-1 960	-1 960
Sum driftsinntekter	-1 033 634	-938 514	-960 841
DRIFTSUTGIFTER			
Lønnsutgifter	534 759	526 349	513 958
Sosiale utgifter	138 620	145 672	142 285
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	152 670	146 513	132 634
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjenesteproduksjon	50 080	60 341	84 337
Overføringer	56 543	70 463	104 423
Avskrivninger	55 296	56 154	63 876
Fordelte utgifter	-12 161	-34 898	-37 212
Sum driftsutgifter	975 807	970 594	1 004 301
Brutto driftsresultat	-57 827	32 080	43 460
EKSTERNE FINANSINNTEKTER			
Renteinntekter og utbytte	-23 598	-33 228	-28 143
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Mottatte avdrag på lån	-177	-91	-79
Sum eksterne finansinntekter	-23 775	-33 319	-28 222
EKSTERNE FINANSUTGIFTER			
Renteutgifter og låneomkostninger	16 660	21 193	24 596
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdrag på lån	36 617	40 339	44 703
Utlån	181	206	44
Sum eksterne finansutgifter	53 458	61 738	69 343
Resultat eksterne finanstransaksjoner	29 683	28 419	41 121
Motpost avskrivninger	-55 296	-56 154	-63 877
Netto driftsresultat	-83 440	4 345	20 704
BRUK AV AVSETNINGER			
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-24 529	-24 285	0
Bruk av disposisjonsfond	-19 708	-13 956	-7 071
Bruk av bundne fond	-4 534	-21 418	-37 010
Sum bruk av avsetninger	-48 771	-59 659	-44 081
AVSETNINGER			
Overført til investeringsregnskapet	4 570	5 584	3 959
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	52 730	48 905	18 615

Tall i 1000 kr	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
Avsatt til bundne fond	50 625	825	804
Sum avsetninger	107 925	55 314	23 378
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-24 286	0	0
Netto driftsresultat i prosent	8,07 %	-0,46 %	-2,15 %

Netto driftsresultat er den viktige størrelsen i et kommunalt budsjett. (Regnskapsmessig mindreforbruk/merforbruk sier bare hvor treffsikker du har vært i budsjetteringen).

Netto resultatgrad er et nøkkeltall som sier noe om sunnheten i økonomien. Dette er forholdstallet mellom netto driftsresultat og kommunens driftsinntekter, og bør over tid ligge på minimum 1,75 %.

Utgifter til prosjektet Orkland belastes regnskapet til Orkdal kommune i 2017-2019, mens tilskuddet til formålet kom i 2017 og ble plassert på fond. Som følge av dette ble netto driftsresultat for Orkdal kommune kunstig høyt i 2017 og for lavt i 2018 og 2019. Hvis Orkland-prosjektet holdes utenfor blir netto driftsresultat 2018 på 1,00 % og 2019 på 1,05 %.

4.6 Økonomisk oversikt investering

Tall i 1000 kr	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
Inntekter			
Salg driftsmidler og fast eiendom	-12 233	-600	0
Andre salgsinntekter	-1 252	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-43 436	-850	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-18 858	-20 117	-24 903
Statlige overføringer	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-8	0	0
Sum inntekter	-75 786	-21 567	-24 903
DRIFTSUTGIFTER			
Lønnsutgifter	697	0	0
Sosiale utgifter	151	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	187 337	361 968	364 759
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjenesteproduksjon	6	0	0
Overføringer	20 190	35 957	46 063
Avskrivninger	32	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0
Sum utgifter	208 413	397 925	410 822
Finanstransaksjoner			
Avdrag på lån	5 298	2 541	2 773
Utlån	5 222	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	23 033	2 734	2 959
Avsatt til ubundne investeringsfond	9 311	244	244
Avsatt til bundne fond	135	0	0
Sum finanstransaksjoner	43 000	20 519	20 976
Sum finansieringsbehov	175 626	396 877	406 895

Tall i 1000 kr	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
Finansiering			
Bruk av lån	-130 915	-377 203	-289 063
Mottatte avdrag på utlån	-4 748	-2 541	-2 773
Salg av aksjer og andeler	-20 622	0	0
Bruk av tidligere års udisponerte mindreforbruk	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet	-4 570	-5 584	-3 959
Bruk av disposisjonsfond	-7 817	-3 320	-106 100
Bruk av ubundne investeringsfond	-6 403	-8 125	-5 000
Bruk av bundne fond	-551	-104	0
Sum finansiering	-175 627	-396 877	-406 895
Udekket/udisponert	0	0	0

4.7 Fondsavsetninger

Budsjettert avsetning til disposisjonsfond er som følger i handlingsplanen:

Avsetninger, i 1000 kr	2019	2020	2021	2022
Avsetning oppmåling	140	140	140	140
Avsetning fond Evjen skole	152			
Avsetning bilkjøp hjemmetjenesten	72	72	72	72
Avsetning leie industribygg	577	1 113	1 187	1 227
Avsetning trafikkikkerhetstiltak	200	200	200	200
Avsetning bilpark tekniske tjenester	100	100	100	100
Avsetning fond Orkland	2 881	2 881	2 881	2 881
Avsetning ressurskrevende brukere	278	278	278	278
Avsetning folkehelsesenter	6 000			
Avsetning generelt disposisjonsfond	8 215	9 666	5 748	6 338
Sum avsetninger	18 615	14 450	10 606	11 236

4.8 Samlet oversikt over investeringer

Prosjekt	Prosjekt inkl. mva., i 1000 kr	2019	2020	2021	2022
156	Heiser	2 500	0	0	0
198	Smart gatelys	5 000	5 000	0	0
409	Kjøp av bil	0	600	0	0
430	Skilting gateadresser	313	0	0	0
445	Folkehelsesenter	228 000	6 000	0	0
472	Jøplassen justeringsmva	-297	-297	-297	0
481	Ny brannstasjon	50 000	0	0	0
487	Utbyggingsavtale Grønøra Vest- Furumoen	5 000	0	0	0
497	Isfjord*	42 300	0	0	0
677	E-kommune	1 250	1 250	1 250	0
765	PC'er skolene	1 250	1 250	1 250	1 250
	Sum prosjekt vann*	52 100	8 100	31 200	0
	Sum prosjekt avløp*	23 650	16 700	29 500	0
	Sum investeringer i anleggsmidler	411 066	38 603	62 903	1 250

Prosjekt	Prosjekt inkl. mva., i 1000 kr	2019	2020	2021	2022
603	Egenkapitalinnskudd KLP	2 959	2 959	2 959	2 959
825	Formidlingslån	17 773	17 945	18 122	18 169
	Sum finansieringsbehov	431 798	59 507	83 984	22 378

* beløp er eks mva.

4.9 Kommunale avgifter

Ut fra foreslått drifts- og investeringsnivå er utviklingen i kommunale avgifter og tilhørende driftsfond beregnet til:

	2018	2019
Vannforsyning		
Årsavgift	3 669	3 669
Avgiftsendring	10,00 %	0,00 %
Fondssaldo 31/12	-3 216 000	0
Avløp		
Årsavgift	4 636	5 192
Avgiftsendring	7,00 %	12,00 %
Fondssaldo 31/12	-794 000	-156 000
Feiing		
Årsavgift, feiing hvert 2. år	574	660
Avgiftsendring	40,00 %	15,00 %
Fondssaldo 31/12	0	0
Slam, kommunens påslag		
Årsavgift	413	413
Avgiftsendring	-4,00 %	0,00 %
Fondssaldo 31/12	-36 000	-27 000

Regelverk rundt kommunesammenslåing gjør at fondssaldoene skal være null per 31.12.2019. Dette gjør at avgiftsutviklingen kan være unormal fra 2019 til 2020.

De store investeringene innen vann og avløp gjør at avgiftsnivået er stigende. Den store andelen kapitalkostnader gjør at avgiftsnivået er svært sårbart i forhold til økninger i rentenivå.

5 Rådmannen – samfunn og næring

5.1 Arbeidsområde

Kommuneloven krever at kommunens øverste ledelse skal legge frem forsvarlig utredete saker for folkevalgte organer, og påse at vedtak blir iverksatt. Videre skal rådmannen sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

- Overordnet administrativ ledelse av all kommunal virksomhet
- Initiere og støtte utvikling av organisasjon og tjenesteproduksjon
- Stabs- og støttefunksjoner som økonomi, lønn- og personal, IKT, kunde- og postmottak, arkiv og informasjon
- Forsvarlig utredning av saker til både administrativ og politisk behandling
- Overordnet ansvar for planprosesser
- Plan, byggesak og oppmåling
- Samfunns- og næringsutvikling
- Koordinere arbeidet med kommunereformen

5.2 Status

5.2.1 Medarbeidertilfredshet

I november 2018 vil alle enheter delta i medarbeiderundersøkelsen 10-faktor, og det vil bli arbeidet med resultatene fra denne undersøkelsen de kommende to årene, fram til ny medarbeiderundersøkelse høsten 2020.

5.2.2 Sykefravær – nærværarbeid

Vi har nå gjennomført en 3-årig prosjektperiode der målet har vært å få redusert sykefraværet. Ett av virkemidlene har vært å komme tidlig inn med henhold til tilrettelegging for om mulig å unngå sykefravær. Det har også vært gjennomført ulike tiltak innenfor de ulike kommunalsjefsområdene, og en forestående evaluering vil avgjøre om vi vil fortsette med de tiltakene som nå benyttes.

5.2.3 Miljø

Miljø har lenge vært et av våre satsingsområder og en av måleindikatorene har vært at alle enheter skal være sertifisert etter Miljøfyrtårn sine krav. Resertifisering for kommunale enheter er gjennomført som planlagt i samarbeid med revisjon Midt-Norge. Det er videre en målsetting at arbeidet med miljøfyrtårn kan innarbeides som en del av det ordinære arbeidet med handlingsplan og årsrapport. Fram mot etablering av Orkland, må det avklares om denne sertifiseringsordningen skal videreføres i ny kommune.

5.3 Strategi

5.3.1 Medarbeidertilfredshet

Medarbeiderundersøkelsen 10-faktor gjennomføres for tredje gang i november 2018, og det vil bli arbeidet med resultatene av denne i to år før det gjennomføres en ny undersøkelse.

5.3.2 Sykefravær – nærværarbeid

Tiltaksplanene for å redusere sykefraværet i Orkdal kommune ble revidert i 2017. Det kommunale sykefraværprosjektet vil bli revidert før jul i 2018, og man vil da ta stilling til om prosjektet skal videreføres.

5.3.3 Økonomi

Tilpasse driften til eksisterende ramme.

5.3.4 Digitalisering

Arbeidet med digitalisering foregår i hovedsak i arbeidet med sammenslåing til Orkland kommune.

5.3.5 Informasjonssikkerhet

Sikkerhet er et begrep som er knyttet til hvor sannsynlig det er at uønskede situasjoner kan oppstå. Kommunen har en Håndbok i informasjonssikkerhet. Håndboken må oppdateres og revideres i takt med trusselbildet og skal være en del av kommunens kvalitetssystem.

En sikkerhetspolitikk som er kjent av alle ansatte

Det skal derfor årlig gjennomføres kurs i informasjonssikkerhet for alle ansatte. Kurs i 2018 for ansatte og ledere i kommunen gjennomføres i tilknytning til innføring av ny personvernlovgivning.

5.3.6 Byggesaker

Utviklingen i antall byggesaker må følges nøye da det henger sammen med gebyrinntektene. Ambisjonen vil fortsatt være å behandle flest mulig byggesaker innenfor tidsfristene.

5.3.7 Planarbeid

Prioriteringer i Planstrategien må tilpasses kommunens behov for nye planer og tilgjengelige ressurser. Planer som ikke inngår i planstrategien er under arbeid: Reguleringsplan for ny brannstasjon og reguleringsplan for Laksøra. Arbeid med konseptvalgutredning for ny E39 gjennom Orkdal er i gang. Det vil innebære involvering og oppfølging fra kommunen. Reguleringsplan for ny Ustjårsveg blir klar for sluttbehandling i 2018. Planforslag for boligområde i Øvre Rømmesbakkan vil foreligge i 2018. Revisjon av reguleringsplanen for Nerøra vil starte opp i 2018.

5.3.8 Miljø

Miljøfyrtårnordningen forutsetter at det arbeides systematisk på miljøområdet og som et felles overordna mål vil administrasjonen ha en reduksjon av CO₂-utslipp fra kommunal virksomhet på 2 % årlig. De enkelte enhetene må selv velge hvilke tiltak som er mest hensiktsmessig for å få til reduksjon. Det vil alltid være en utfordring å måle reduksjon og dette er særlig krevende når omfanget av tjenestene øker.

5.3.9 Samfunnsutvikling

Godt samarbeid med FOU-miljøene i Trondheim er viktig for utvikling av næringslivet i kommunen og det er viktig å informere studentene om at Orkdal kan være et mulig etableringsområde.

Vi ønsker vekst i Orkdal og så langt har det vært klar sammenheng mellom etablering av arbeidsplasser og vekst i folketall og det er viktig å opprettholde tett kontakt med eksisterende næringsliv og mulig nyetableringer. Industri og handelsnæring er de viktigste områdene i denne sammenheng.

Erfaringene de siste årene viser at det er viktig å følge opp mulige etableringer for å lykkes. Norsk Kylling og Isfjord Norway etablerer seg nå i Orkdal. Dette vil gi mange nye arbeidsplasser, men også grunnlag for nye etableringer. For å oppnå dette er det viktig å ha byggeklart areal for etablering. Vedtatt kommunedelplan for næringsareal gir et godt grunnlag for nye etableringer både innen tradisjonell industri, service og handel.

5.3.10 Innsparing IT-innkjøp

Behovet for innkjøp av maskinvare for Orkdal kommune reduseres i 2019 med 1 mill. kr på grunn av avvikling av kommunen. Anskaffelse av utstyr for nye Orkland kommune skal føres på prosjektet Orkland.

5.3.11 Stillingstilpasninger

Næringssjef

Næringssjefen i Orkdal kommune går av med pensjon fra 1.1.2019, og stillingen hans blir dermed vakant. Stillingen er finansiert på følgende måte: 75 % fra Orkdal kommune og 25 % fra Næringsfondet. Rådmannen foreslår å ta 75 % ut av budsjettet, de resterende 25 % fra Næringsfondet skal brukes for å ivareta oppgavene til næringssjefen. Besparelsen tilsvarer 795 000 kr.

Lønnsmedarbeider

En lønnsmedarbeider har sagt opp sin stilling fra 1.2.2019. Rådmannen ser rom for gevinstrealisering og foreslår å ta ut den vakante stillingen av budsjettet. Besparelsen blir på 626 000 kr i 2019 og på 690 000 kr i årene framover.

Frikjøp Orkland

Prosjektet Orkland frikjøper stillingsressurser i 2019. For Orkdal kommune gjelder dette 50 % av stillingen til kommunikasjonsrådgiver, 40 % av stillingene til jurist og en sekretær, samt 10 % av stillingen til lederen på IT-avdelingen. Budsjettetert inntekt i 2019 er på 1 083 000 kr.

5.3.12 Seniorordning

Dagens seniorordning i Orkdal kommune gjelder for ansatte som går i over 50 % stilling, som har vært ansatt over fem år, og som er mellom 62 og 67 år. Disse medarbeiderne kan velge mellom en bonus på 30 000 kr eller 10 % redusert arbeidstid. Dette gjelder forholdsvis i forhold til stillingsstørrelse.

Fagledere og mellomledere har ikke mulighet for redusert arbeidstid. Rådmannens ledergruppe og enhetsledere er ikke med i ordningen.

For 2019 vil dagens ordning ha en kostnad på ca. 348 000 kr for de som fyller 62 år i løpet av året, dersom alle ønsker å benytte seg av ordningen.

Samlet kostnad for seniorordningen er ca. 1,55 mill. kr i 2018.

I de kommunene vi skal slå oss sammen med gjelder ulike ordninger.

I Agdenes kan man velge mellom to uker ekstra ferie per år eller et kronebeløp som er stigende fra 11 000 kr det året de fyller 62, til 33 000 kr det året de fyller 64 og fram til fylte 67 år. Det er også en mulighet for kombinasjon av disse to ordningene.

For Orkdal ville en ordning med to uker fri ha en kostnad på 294 000 kr for de som fyller 62 år i 2019.

I Meldal har ansatte over 55 år med minimum 75 % stilling mulighet til en time redusert arbeidstid per uke for egen trening. Tilbud om seniorordning fra 62 år er ekstra fridager, som trappes opp med en dag per år. Oppstarten er åtte dager fri, og det økes opp til tolv ekstra fridager.

For Orkdal ville åtte ekstra fridager ha en kostnad på 235 000 kr for de som fyller 62 år i 2019. Snillfjord kommune har ikke tilsvarende ordning for sine seniorer.

5.4 Økonomiske tiltak

5.4.1 Tiltak i handlingsplanperioden 2019-2022

Nye tiltak	2019	2020	2021	2022
Reduksjon 75 % næringsjef	795	795	795	795
Reduksjon lønnsmedarbeider	626	690	690	690
Innsparing stillinger finansiert av Orkland	1 083			
Innsparing IT-investeringer	1 000			

5.4.2 Vedtatte tiltak i tidligere handlingsplan

Tidligere vedtatte tiltak	2018	2019	2020	2021
Lensa - Næringsfondet	40			
Stilling assisterende rådmann tas ut	-1 306	-1 306		
Scanning av byggesaksarkiv	600			
Finansieringsordning for digitaliseringsprosjekt	240			
Markedsføring	100	100	100	100
Toppidrettsveka	200	200	200	
Markedsføringstiltak – tilflytting innpendlere	200	200		

6 Grunnskole og SFO

6.1 Arbeidsområde

Kommunen har ansvar for at alle innbyggerne i aldersgruppen 6–16 år får grunnskoleopplæring i henhold til opplæringsloven. Kommunen har plikt til å tilpasse opplæringen til evnene og forutsetningene hos elevene. Noen elever vil ha behov for å få sin tilpassete opplæring i form av spesialundervisning.

På 1. til 4. årstrinn skal skolen sørge for at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller rekning, raskt får egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd.

Kommunen har ansvar for at elever får innfridd sin rett til et godt og trygt skolemiljø. Kommunen har plikt til å tilby skolefritidsordning før og etter skoletid for elever på 1.–4. trinn og for elever med nedsatt funksjonsevne på 1.–7. trinn. I tillegg tilbyr Orkdal kommune SFO om sommeren til barn av foreldre som ikke har mulighet til å avvikle ferie i den perioden det ordinære SFO-tilbudet er stengt.

Kommunen har plikt til å tilby leksehjelp til elever. I Orkdal kommune gis leksehjelp til elever fra 3.–7. trinn.

Kommunen har ansvar for skoleskyss. Elever som bor mer enn fire kilometer fra heimen (2 km for 1. trinn), har rett til gratis skoleskyss. Noen elever har rett til skoleskyss på grunn av trafikkmessige og sikkerhetsmessige forhold. Trøndelag fylkeskommune har ansvaret for å organisere skoleskyssen.

Kommunen skal ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste. Det er felles PP-tjeneste for Orkdal, Agdenes og Meldal. PP-tjenesten skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringa bedre til rette for elever med særlige behov. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering for elever som har behov for spesialundervisning, for barn i barnehage med behov for spesialpedagogisk hjelp og for voksne med rett til spesialundervisning på grunnskolens område i henhold til opplæringslovens § 4A-2. PP-tjenesten i Orkdal, Agdenes og Meldal gir systemrettet bistand overfor barnehager og skoler i form av kompetansetiltak og veiledning.

6.1.1 Nasjonale og lokale overordnede mål

Formålsparagrafen for opplæringa

“Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.”

Nasjonale mål for kvalitet i opplæringa

- *Elevene skal mestre grunnleggende ferdigheter og ha god faglig kompetanse.*
- *Flere elever skal gjennomføre videregående opplæring.*
- *Elevene skal ha et godt og inkluderende læringsmiljø.*
- *Det skal være nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, både direkte og digitalt.*

Orkdal kommunes kommuneplan

- *Våre barn og unge skal oppleve mestring og utvikling og få et godt grunnlag for voksenlivet.*

6.2 Status

Orkdal kommune har seks grunnskoler. Av disse er tre rene barneskoler, to kombinerte barne- og ungdomsskoler og en ren ungdomsskole.

PP-tjenesten i Orkdal, Agdenes og Meldal har kontor på Orkdal rådhus og betjener 13 barnehager, 9 grunnskoler og Voksenopplæringa.

Orkdal bruker 84 095 kr per elev til grunnskole og 28 760 kr til skolelokaler. Orkdal skiller seg ut fra de fire sammenslåingskommunene og andre sammenlignbare kommuner med å bruke lite på grunnskole.

Læringsmiljø

Opplæringsloven pålegger kommunen å ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering og det skal være nulltoleranse mot digital mobbing.

Elevundersøkelsen gjennomføres hvert år fra 5.-10. trinn i grunnskolen, og skal danne grunnlag for systematisk kvalitetsutvikling i læringsmiljøet for elevene.

Resultatene viser at det er høy trivsel, og det har vært en nedgang i andel elever som opplever å bli mobbet.

Læringsresultater

Resultatene på nasjonale prøver viser at 28 % av elevene på 5. trinnet i Orkdal skårer på det laveste mestringsnivået i lesing. Det er en mindre andel på det laveste mestringsnivået enn året før. Det er store forskjeller mellom skolene i kommunen.

Eksamensresultater fra 2018 er det samme som i fjor med en gjennomsnittskarakter på 3,2 i norsk hovedfag skriftlig. I matematikk skriftlig er resultatet 3,9, noe som er en betydelig framgang fra tidligere år. I engelsk er gjennomsnittskarakteren 3,3, noe som er en tilbakegang fra tidligere år.

Andel elever med vedtak om spesialundervisning har gått ned i Orkdal fra 9,5 % i 2012 til 7,8 % per 1.10.2017. Nedgangen har sammenheng med kommunens målrettede arbeid med å bedre den tilpassete opplæringa for alle elever.

Gjennomføring av videregående opplæring

Gjennomføring av og frafall fra videregående opplæring blir registrert fem år etter at elevene har startet i videregående opplæring. De siste tallene viser en frafallsprosent på 25,2 % etter siste telling. Det er en liten forbedring siden i fjor. Frafallsprosenten er høyere i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Frafallsprosenten her var 26,4 %, mens for studiespesialisering er den 23,3 %.

6.2.1 Hovedutfordringer

Høyt frafall fra videregående opplæring

Det høye frafallet fra videregående opplæring har store konsekvenser for den enkelte. Forskning viser at personer som ikke har fullført videregående opplæring, generelt klarer seg mye dårligere på arbeidsmarkedet når de er i tjuetåra enn de som har fullført. Sannsynligheten for å være arbeidsledig, uføretrygdet eller motta sosialhjelp er større for de som ikke har fullført.

Noen elever har høyt skolefravær allerede i grunnskolen.

6.3 Utviklingsområder, strategier og tiltak

6.3.1 Tidlig innsats og tilpasset opplæring

Lærertetthetsnorm

Fra august 2018 er det innført en lærertetthetsnorm for grunnskolen. Lærertetthetsnormen er en norm for forholdstallet mellom antall elever og antall lærere i ordinær undervisning. Ressurser til spesialundervisning, særskilt språkopplæring og ansatte med annen utdanningsbakgrunn regnes ikke med.

Fra høsten 2018 er normen 1 lærer per 16 elever på 1.-4. trinn og 20 elever per lærer på 5.-10. trinn.

Fra høsten 2019 skal normen være maksimalt 15 elever per lærer på 1.-4. trinn og 20 elever per lærer på 5.-10. trinn.

Det er det totale antallet elever på 1.-4., 5.-7. og 8.-10. trinn som er bestemmende for hvor mange lærere som må til for å oppfylle normen.

I 2018 og 2019 kommer det statlige midler til lærertetthetsnormen som ekstra tilskudd.

Tidlig innsats - Intensiv opplæring

Fra 1. august 2018 ble det innført en plikt for kommunen til å sette inn intensiv opplæring for elever på 1.- 4. trinn som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning. Målet er at elevene på et tidlig tidspunkt skal få nødvendig støtte slik at de kan oppleve mestring innenfor fellesskapet i den ordinære opplæringa. Målet er at eleven når de ordinære kompetansemålene knyttet til lesing, skriving og regning innen avslutningen av opplæringen på 4. trinn. Elever som har behov for avvik fra kompetansemålene, vil ha rett til spesialundervisning.

Over statsbudsjettet er grunnskole styrket med 489 000 kroner.

Overgang fra barnehage til skole

Regjeringa har fra august 2018 innført plikt for barnehageeier og skoleeier om å samarbeide om overgangen fra barnehage til skole og skolefritidsordningen.

Det er satt i gang et arbeid i de nye Orklandkommunene med å lage en plan som skal sikre god overgang. Planen skal være på plass innen 1. mars 2019.

6.3.2 Kompetanseutvikling

Videreutdanning for lærere

Stortinget har vedtatt nye og skjerpete kompetansekrav for tilsetting og undervisning i grunnskolen. De nye bestemmelsene har tilbakevirkende kraft og kommunen har tiden fram til 1.8.2025 til å gjennomføre videreutdanning for lærere som ikke tilfredsstillende de nye kravene.

I Orkdal kommune er det fortsatt en del lærere som underviser i fag som de ikke har nok formell kompetanse i. Det gjelder spesielt i faget engelsk på barnetrinnet, der det kreves minst 30 studiepoeng for å undervise.

I Orkdal er 10 lærere i gang med studier i henhold til Lærerløftet. I tillegg deltar 1 inspektør i rektorutdanningen.

Finansiering ved statlig tilskuddsordning.

Inkluderende barnehage- og skolemiljø

Satsingsområde i Orkdal og i Orkda-Øy – kommunene fra 2018-2021. Dette er et kompetanseutviklingsprogram der hele barnehagen og hele skolen skal delta.

Mål:

- Å skape et mer inkluderende barnehage- og skolemiljø
- Å styrke barnehager, skolers og kommunens kompetanse til å skape og opprettholde gode barnehage- og skolemiljøer og forebygge, avdekke og håndtere mobbing og andre krenkelser
- Å motvirke utenforskap

Tiltaket finansieres gjennom den desentraliserte ordningen med statlige midler til regionene til etterutdanning. (DEKOM)

FOU – prosjekt: Leaders' learning for development in and across schools (LeaDS)

I samarbeid med NTNU søker Orkdal kommune nå om forskningsmidler til et 3-års FoU – prosjekt fra august 2019. Prosjektet starter på en av skolene som kjerneskolene, skal etter hvert også omhandle de andre skolene.

Hovedmål for prosjektet: Samarbeid mellom forskere/lærerutdannere og skoler og mellom skoler som fokuserer på ledernes læring i skolebasert kompetanseutvikling som skal bidra til ledes, læreres og elevers læring.

Prosjektet finansieres ved midler fra Norsk Forskningsråd.

6.3.3 Digitaliseringsstrategi innenfor grunnskole

Overordnet mål:

Skolens samfunnsoppdrag er å forberede alle barn og unge på å forholde seg til sosial, kulturell og teknologisk utvikling. Framtidens skole skal utdanne elever til en stadig mer digitalisert hverdag.

- Elever i Orkdal kommune utvikler grunnleggende digitale ferdigheter gjennom læringsarbeidet i faget og på tvers av faglige emner.
- Orkdal kommune velger digitale verktøy, medier og ressurser som understøtter mål og prioriteringer.

- Alle skoler skal følge den sentrale læreplanen om digitale ferdigheter, IKT-plan.
- Orkdal kommune skal ha nulltoleranse mot digital mobbing.
- Alle ansatte i barnehage og skole har nødvendig profesjonsfaglig digital kompetanse, og kjenner teknologiens muligheter for tilpasset læring.
- Kompetanseutvikling innenfor digital kompetanse tas inn i rulleringa av kompetanseplan for grunnskole

Standarder:

- 1 elev per enhet på ungdomstrinnet (pc, iPad etc.)
- 2 elever per enhet på barnetrinnet (pc, iPad etc.)
- Digital meldebok i dialog mellom skole og heim

Kostnad: Det er avsatt 1 mill. kr årlig for å nå og vedlikeholde de standarder som er vedtatt. Kostnaden dekkes innenfor eksisterende ramme for grunnskole.

6.3.4 Språkkurs minoritetsspråklige elever

I vedtatt handlingsplan 2018-2021 er det avsatt 700 000 kr til språkkurs for minoritetsspråklige elever. For 2019 reduseres dette til 350 000 kr.

6.3.5 Leirskole - Plikt for kommunen til å tilby leirskole

Departementet foreslår at det lovfestes en plikt for kommuner til å tilby leirskoleopphold eller annen skoletur med overnatting for elever i grunnskolen. I Orkdal ligger det obligatoriske leirskoleoppholdet på 7. trinn.

Tilskudd utbetales til kommunen etter rapportering per 1. oktober. Tilskuddet dekker en liten del av kostnaden til leirskoleoppholdet. Resten dekkes innenfor ramma og ved hjelp av pengegaver og innsamlingsaksjoner i regi av elever og foreldre.

6.3.6 Skolebygg i Orkdal kommune

Fellesnemnda for Orkland har vedtatt at det settes i gang et arbeid med en skoleplan for Orkland.

Målet med en skoleplan er:

- Sikre et godt og likeverdig skoletilbud for elevene og et godt arbeidsmiljø for ansatte
- Gi en statusoversikt over skole, kretsgrenser, elevtall, organisering og ressurser
- Gjøre skoleområdet kjent for politikere og innbyggere
- Være forberedt på problemstillingene som vil komme på sikt

6.3.7 Tilpasninger til ramme

Den totale ramma for grunnskole reduseres med 500 000 kroner i 2019 og 1 000 000 kroner i hvert av de påfølgende årene.

Det er omlegginger i ordninga med statlige etterutdanningsmidler. Tidligere var en stor del av Regionkonsulentstillinga finansiert av skjønnsmidler fra fylkesmannen. I det nye Trøndelag har størsteparten av disse midlene falt bort. Dette medfører en reduksjon på 126 000 kr.

Resten av innsparingsbeløpet fordeles på skolene, og disse stillingene skal tas bort først: Ressurslærere knytte til utviklingsarbeid, fagledere, teamledere og andre stillinger som ikke er undervisningsstillinger.

6.4 Resultatmål

Resultatmål	Status 2017		Mål 2019
	Landet	Orkdal *	Orkdal
Elevundersøkelsen			
Trives du på skolen?	96,9 %	98,1 % (96,1 %)	100 %
Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?	5,1 %	5,4 % (6,9 %)	0 %
Lesing 5. trinn			
Andel elever som skårer på det laveste mestringsnivået	23,8 %	28,1 %	22 %
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	41,8	39,3 (40,3)	41,5
Andel elever som fullfører videregående opplæring på 5 år	75 % **	74,2 % (73,1 %)	78 %
Andel elever som får spesialundervisning	7,90 %	7,8 % (8,3 %)	6,5 %

* Tall i parentes er 2016-tall

** Kullet som startet i vgo 2012

6.5 Økonomiske tiltak

6.5.1 Tiltak i handlingsplanperiode 2019-2022

Nye tiltak	2019	2020	2021	2022
Reduksjon fylkesgrepemidler minoritetsspråklige elever	-350	-350	-350	-350
Tilpasninger til ramme	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Intensiv opplæring 1. – 4. trinn	489	489	489	489

6.5.2 Vedtatte tiltak i tidligere handlingsplan

Tidligere vedtatte tiltak	2018	2019	2020	2021
Reduksjon tidlig innsats jfr. budsjettforlik 2017	-503	-503	-503	-503
Tidlig innsats grunnskole	244	244	244	244
Reduksjon fylkesgrepemidler minoritetsspråklige elever	-100	-100	-100	-100
Økte utgifter grunnskoleopplæring fosterhjemsplasserte elever i andre kommuner	400	400	400	400
Innsparing skoleskyss i forbindelse med bru over Svorka. Omtalt under kapittel 15.4 – Tekniske tjenester		-200	-200	-200
Økning driftsbudsjett skole	3500	3000	3000	2500

7 Barnehage

7.1 Arbeidsområde

Kommunen har plikt til å tilby plass i barnehage til barn under opplæringspliktig alder som er bosatt i kommunen og som oppfyller rett til barnehageplass jfr. § 12a. I tillegg har Orkdal kommune innført rullerende opptak med søknadsfrist 1. oktober for alle ettåringer ved at de får plass én måned etter fylte ett år. Samme ordning gjelder også for eldre barn som har flyttet til kommunen etter forrige opptak.

Kommunen er lokal barnehagemyndighet og skal godkjenne, føre tilsyn med og gi veiledning til alle barnehagene i kommunen, også private.

Kommunen utbetaler tilskudd til private barnehager som er godkjent av kommunen. Den private barnehagen i Orkdal skal behandles likeverdig med de kommunale barnehagene.

7.2 Nasjonale og lokale mål

Tidlig innsats i barnehagen er viktig for å gi et så godt utgangspunkt som mulig nå og for framtida.

Barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og være tilgjengelig for alle barn. I barnehagen skal barn oppleve mestring, inkludering og deltagelse, og de skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter slik at de har et godt grunnlag for å trives på skolen og lykkes i utdanningsløpet.

Kompetente voksne er en forutsetning for å gi alle barn et kvalitativt godt pedagogisk tilbud i barnehagen. Kompetansestrategien «Kompetanse for framtidens barnehage» 2014-2020 er statens bidrag til å forsterke arbeidet med kompetanseutvikling i barnehagen og rekruttering av personalet med god kompetanse.

Orkdal kommunes kommuneplan:

Mål: Våre barn og unge skal oppleve mestring og utvikling og få et godt grunnlag for voksenlivet

7.3 Status

I Orkdal var det i 2017 fem kommunale og en privat barnehage. Antall barn i barnehage har gått ned de siste 3 årene. Per 15. desember 2017 var det 651 barn med barnehageplass i alle barnehager mot 661 barn med barnehageplass i 2016.

Antall barn med minoritetsspråklig bakgrunn har økt de siste årene. Per 15.12.2017 var det til sammen 69 barn fra språklige minoriteter mot 48 i 2014.

Orkdal kommune har en effektiv barnehagestruktur. Barnehagene har fra 3 til 10 avdelinger. Antall oppholdstimer per årsverk viser antall ansatte per barn i barnehagen. Oppholdstimer per årsverk har gått noe ned de siste årene, noe som til dels skyldes at barnehagene går med noe ledig kapasitet om høsten etter innføring av rullerende opptak.

I Orkdal har 100 % av alle 3-5-åringar barnehageplass, mens 90,6 % av alle 1-2-åringar har barnehageplass.

I Orkdalsbarnehagen er det per 15.12.2017 i gjennomsnitt 6,0 barn per ansatt.

Resultatene viser at foreldrene er godt fornøyd med barnehagetilbudet i Orkdal. Orkdal skårer over landsgjennomsnittet på alle kategorier. Høyest skåre er på kategoriene: Barnets trivsel, Relasjon mellom barn og voksen og Barnets utvikling.

I Orkdal er 45,3 % av ansatte i grunnbemanningen barnehagelærere mot 46,4 % året før, med andre ord en tilbakegang i pedagogtetthet.

7.4 Utviklingsområder, strategier og tiltak

7.4.1 Tidlig innsats i barnehagen

Alle barn skal ha mulighet til å få et barnehagetilbud med høy kvalitet. Foreldrene skal være trygge på at barna får god omsorg, samtidig som de får leke og lære i et stimulerende miljø med kompetente ansatte.

En ny og tydeligere rammeplan for innholdet i og oppgavene til barnehagen trådte i kraft fra 1.8.2017 og legger et godt grunnlag for lokale planer for det pedagogiske arbeidet.

Barnehagen skal være en trygg arena for læring og mestring. Tiltak i barnehagen skal være en del av satsinga for å forebygge krenkelser og mobbing.

«Trygg før 3»

«Trygg før 3» er et forsknings- og utviklingsprosjekt der ansatte i barnehagen og forskere på NTNU skal jobbe sammen for å fremme barns emosjonelle, sosiale og kognitive utvikling i de daglige samspillsituasjonene i barnehagen.

Forskning fra de siste 10 årene har vist at barns erfaringer, hjemme og i barnehagen, betyr mye mer for hjernens utvikling og videre psykisk og fysisk helse enn tidligere antatt. Barn er spesielt påvirkbare de første leveårene. Samspill med varme og stimulerende voksne er det som er barnehagekvalitet for de yngste barna, og dette vil legge et grunnlag som all senere utvikling og livsmestring bygger på. Et positivt samspill mellom barn og barnehageansatte innebærer også at barna får støtte på sitt samspill med hverandre.

«Trygg før 3» handler om å fremme god barnehagekvalitet for de yngste barnehagebarna. Barnehagekvalitet er viktig for alle barn, men er særlig viktig for å forebygge senere vansker hos barn som lever med ulike former for risiko og belastninger.

Forskningsprosjektet varer fra barnehageåret 2018/2019 til og med barnehageåret 2019/2020.

Inkluderende barnehage- og skolemiljø

Viser til omtalte under rammeområde grunnskole.

7.4.2 Bemanning i barnehagen og opptaksordning

Kommunestyret vedtok i juni 2012 at Orkdal kommune skulle ha rullerende opptak (sak 51/12). Senere ble det også innført rullerende opptak for de som kommer tilflyttende.

Vedtak om rullerende opptak forutsetter at barnehagene bemannes i forhold til nye barn per 1. januar hvert år. Når bemanningen fastsettes er det bestemt at barn som fyller tre år i løpet av barnehageåret skal behandles som storbarn.

Høsten 2018 ble det innført en pedagognorm for barnehage. Denne innebærer at det skal være minst en pedagogisk leder per sju barn under tre år og minst en pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Normen sier videre at barn skal regnes som tre år fra 1. august det året de fyller tre år. Ett ekstra barn krever ett helt årsverk til pedagogisk leder. Dette gjør at Orkdal kommune ikke lenger kan benytte seg av vedtaket fra 2012 når det skal foretas kapasitets- og bemanningsvurderinger.

Fra august 2018 innføres det også en bemanningsnorm for barnehage. Sektoren har tiden frem til høsten 2019 på å komme på plass. Bemanningsnormen stiller krav om at barnehagen har en bemanning som tilsvarer minimum en ansatt per tre barn under tre år og en ansatt per seks barn over tre år. Når en regner på bemanningsnorm regner en plasser.

Da rullerende opptak ble vedtatt var det barn som var fylt ett år innen utgangen av august som ble tildelt plass ved hovedopptak.

Barnehageloven sier nå at barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august. Barn som fyller ett år i september, oktober eller november det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år.

Prognosene i barnehagesektoren er på tur ned. Det henger sammen med lave fødselstall de siste årene, samt at det ikke ser ut til at det vil være noen endring den nærmeste fremtid. De neste to årene går også de siste større årskullene ut av barnehage. Det er ikke tatt høyde for ekstra tilflytting som følge av næringsetableringer eller strukturendringer som følge av nye Orkland kommune i dagens prognoser.

Rullerende opptak for våren 2019 er utfordrende. Orkdalsbarnehagen har totalt en kapasitet på 673 plasser når en regner med Liavoll barnehage. Det søkes om ca. 30 plasser. 17 av disse omsøkte plassene er utover beregnet kapasitet. I og med at pedagognormen ikke er ivarettatt før rullerende opptak, blir opptaket ekstra krevende.

Dette gir behov for en styrkning av barnehagene i kommunen med 4,7 mill. kr i 2019. Da kompenseres det for bemanningsnorm først fra høsten 2019. Skal barnehagen kompenseres fullt ut vil dette ha en kostnad på ca. 7 mill. kr i 2019.

Våren 2019 har barnehage behov for 5-6 årsverk pedagoger og 7-8 årverk i øvrig grunnbemanning. Høsten 2019 vil barnehagene har overtallighet på bemanning. Og slik vil dette variere mellom vår- og høstsemester i hele handlingsplanperioden. Skal rullerende opptak fortsette er det behov for at man bemanner opp etter toppen man har på våren. Noe som gir relativt god bemanning når barnehagene ikke er fulle.

Det er verdt å merke seg at all barnehagerapportering tar utgangspunkt i barnegruppen per 15. desember. Denne rapporteringen vil ikke gi et riktig bilde over situasjonen i Orkdalsbarnehagen da det tas inn mange barn utover våren.

Private barnehager

Det er vedtatt at det skal legges opp til en kompensasjon av tilskudd til private barnehager for krav om pedagogisk bemanning. Dette kommer som en følge av at ordinært driftstilskudd til private barnehager bruker to år gamle regnskap som grunnlag. Dermed er ikke denne økningen en del av tilskuddet. Satsene per heltidsplass som er foreslått er som følger:

- 1 119 kr per storbarn
- 2 158 kr per småbarn

Disse satsene er ikke regulert for lønns og prisvekst per i dag, så det må tas forbehold om endrede satser. Ordningen skal opphøre innen utgangen av 2019.

7.5 Foreldrebetaling i barnehagen

Maksimalpris

Maksimal foreldrebetaling vil bli 2990 kr per måned fra 1.1.2019. Fra 1. august settes maksimalprisen til 3040 kr per måned. Økningen i maksimalpris vil gi rom for å utvide ordningen med gratis kjernetid.

Foreldremoderasjon

Fra høsten 2015 ble det innført en moderasjonsordning for foreldrebetaling i barnehage. Denne ordningen skulle sikre at ingen skal betale med enn 6 % av husholdningens inntekt i kontingent. I tillegg er det innført gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringen.

Fra 1. august 2019 innføres gratis kjernetid også for 2-åringer.

Økningen i foreldrebetaling er satt av til å finansiere gratis kjernetid for 2-åringen.

7.6 Tilskudd til barn i private barnehager i annen kommune

I følge § 11 i forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av tilskudd til ikke-kommunale barnehager plikter Orkdal kommune å refundere kostnader til ordinær drift som ikke dekkes av foreldrebetaling og andre offentlige tilskudd for barn som tilhører Orkdal som går i privat barnehage i annen kommune. Refusjonen baseres på nasjonale gjennomsnittssatser for tilskudd.

7.6.1 Likeverdig behandling ikke-kommunale barnehager

Orkdal kommunale har en ikke-kommunal barnehage representert ved Liavoll barnehage.

Fra 1.1.2011 ble det innført nye regler for finansiering av ikke-kommunale barnehager. Det er et krav å behandle ikke-kommunale barnehager 100 % likeverdig med kommunale barnehager.

Satsene for 2019 fremkommer av tabellen nedenfor.

Driftstilskudd per heltidsplass	2019
0-2 år	206 501
3-6 år	99 994
Tilskudd kapital	
0-6 år	9 200
Totalt tilskudd	
0-2 år	215 701
3-6 år	109 194

Den endelige satsen kan bli justert på bakgrunn av endringer i kommunal deflator når Nasjonalbudsjettet er vedtatt. Det foreligger ikke endring for satser for kapitaltilskudd for 2019 pt.

7.6.2 Kompetanseutvikling

	2019	2020	2021	2022
Mestringsorientert ledelse	X			
Trygg før 3. Et forsknings- og utviklingsprosjekt for barn fra 1-3 år. Regi: NTNU og Regionsenter for barn og unges psykiske helse.	X	X		
Inkluderende barnehage- og skolemiljø				
Et kompetanseutviklingsprogram i Orkdal – Øy	X	X	X	

7.7 Resultatmål

	Status 2017	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Foreldretilfredshet	4,7	4,9	5,0	5,0

	Status 2017	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning i grunnbemanning	45,3 %	50 %	50 %	50 %
Bemanningsnorm i grunnbemanning	6,0	6	6	6

7.8 Økonomiske tiltak

7.8.1 Tiltak i handlingsplanperioden 2019-2022

Nye tiltak	2019	2020	2021	2022
Økt foreldrekontingent fra høst 2019	-150	-331	-331	-331
Finansiering gratis kjernetid 2-åringen	150	331	331	331
Finansierte pedagog- og bemanningsnorm	4 700	4 700	4 700	4 700

7.8.2 Vedtatte tiltak i tidligere handlingsplan

Tidligere vedtatte tiltak	2018	2019	2020	2021
Redusert barnehageetterspørsel grunnet kontantstøtte	-423	-423	-423	-423
Inntektsbortfall økt kontingent barnehage	-724	-724	-724	-724
Tidlig innsats barnehage	215	215	215	215
Bemanningsnorm barnehage	935	935	935	935
Økt inntektsgrense gratis kjernetid	35	35	35	35
Styrke kompensasjon vedr. foreldre-moderasjonsordningen	300	300	300	300
Økt tilskudd private barnehager	135	135	135	135
Økte kostnader private barnehager i andre kommuner	100	100	100	100

8 Helse og omsorg

8.1 Arbeidsområde

I følge Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester skal kommunen sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. I henhold til overordnede mål i kommuneplanens samfunnsdel skal Orkdal kommune fremme psykisk og fysisk helse, mestring og livskvalitet for innbyggerne. Vi skal sørge for at innbyggerne får nødvendige tjenester til å mestre egen hverdag og mulighet for samfunnsdeltakelse.

8.1.1 Orkdal Helsetun

Orkdal Helsetun gir tilbud om korttids-, rehabiliterings- og avlastningsopphold. I tillegg gis tilbud om langtidsopphold for beboere som ikke kan klare seg i eget hjem; herunder egen skjermet enhet for personer med demens. Institusjonen har eget kjøkken, egen renholdsavdeling og vaskeri for vask av beboernes private tøy. Orkdal Helsetun organiserer

og administrerer dagsentertilbud til hjemmeboende eldre, samt dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens.

8.1.2 Hjemmetjeneste

Hjemmetjenesten tilbyr helsetjenester i hjemmet og personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring. Enheten administrerer i tillegg omsorgslønn til de som har særlig tyngende omsorgsoppgaver, omsorgsboliger, matombringing og trygghetsalarm. Enheten organiserer støttekontakt, tilrettelagt fritid, avlastning for barn og unge og bofelleskap for personer med utviklingshemming. Søknadskontor for helse- og omsorgstjenester er organisert under hjemmetjenesten.

8.1.3 Samhandlingsenheten i Orkdalsregionen (SiO)

Det er vedtatt endret styringsform for SiO. Vertskommunenemda legges ned og det innføres administrativt vertskommunesamarbeid. Det er inngått avtale med St Olavs Hospital HF om drift av legevakt og KAD-senger. Dette fører til virksomhetsoverdragelse av ansatte i enheten over til St Olavs Hospital HF. Dette gjelder ikke leger som Orkdal fortsatt har ansvar for. Avtalen medfører en betydelig reduksjon av kostnader, anslått til ca. 6,5 mill. pr år. Kostnadene fordeles etter agdenesmodellen, hvor Orkdal kommunes andel utgjør 20 %. På grunn av forskyvning av tidsplanen for ombygging kan man ikke forvente full uttelling for innsparingen fra første år.

Utviklingsoppgavene legges under regionrådet, med Skaun kommune som kontorkommune.

8.2 Status

8.2.1 Ressurssituasjon

Det har vært økning i kommunens utgifter knyttet til ressurskrevende brukere. For brukere under 67 år har kostnadene økt med 6 mill. kr fra 2014-2018 og 2 mill. kr fra 2017-2018. Dette er brukere som mottar hjemmetjenester. I tillegg har vi hatt beboere på Orkdal helsetun med behov for 1:1-oppfølging hele døgnet. Kostnaden per beboer som har behov for denne tjenesten er ca. 3,5 mill. per år.

Samlet sett får dette så store økonomiske konsekvenser for enhetene at det forslås økning i rammen med 7,8 mill. kr i 2019, 6,4 mill. kr i 2020-2021 og 6,8 mill. kr i 2022. Det forventes en forbedring av tilstanden til en av brukere, derfor reduseres bevilgningen i 2020.

8.2.2 Utredning eldreomsorgen

I budsjett og handlingsplan for 2017-20 ble det vedtatt utredning av framtidens eldreomsorg i Orkdal. Som en oppfølging av dette ble rådmannen bedt om følgende i budsjett og handlingsplan for 2018-21:

“I forbindelse med den vedtatte gjennomgangen av eldreomsorgen ber kommunestyret om at det utredes muligheten for å etablere omsorgssenter med heldøgns omsorg ved Orkanger pensjonistsenter og Helsetunet. Vi ser for oss at et omsorgssenter kan inneholde sykehjems plasser, boliger med heldøgns omsorg og base for hjemmetjenester.”

Status for arbeidet:

Tekstforslaget fra budsjett og handlingsplan for 2018-21 ble tatt med inn i utredningen som ble sluttført i 2018. Utredningen støtter muligheten som skisseres i tekstforslaget. I tillegg bør det gjennomføres en grundig teknisk gjennomgang av Orkdal helsetun med tanke på eventuell framtid rehabilitering og/eller nybygg.

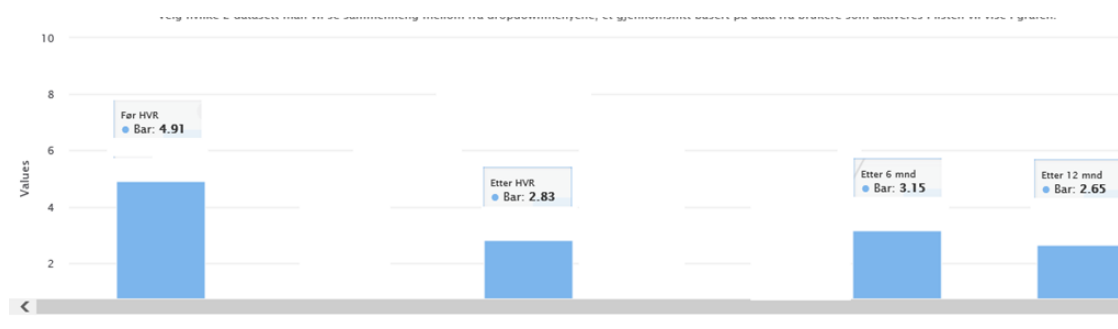
Anbudsgrunnlag for videre utredning og skissering av mulige løsninger, herunder teknisk gjennomgang av Orkdal helsetun blir fremmet som sak i hovedutvalg for oppvekst og omsorg 7. november.

Det ble bevilget 2 mill. kr i forbindelse med bruk av overskudd fra 2017 som finansierer utredningen.

8.2.3 Hverdagsrehabilitering

I budsjettet for 2016 ble det bevilget midler til et 3-årig prosjekt som omhandler hverdagsrehabilitering og forebyggende hjemmebesøk. Prosjektet kom i gang for fullt fra august 2016. Til sammen 120 brukere har mottatt tjenesten så langt. Det er foretatt en evaluering av prosjektet. Evalueringen er gjort over tre dimensjoner: antall vedtakstimer, utvikling i brukerdefinerte mål og fysisk funksjon.

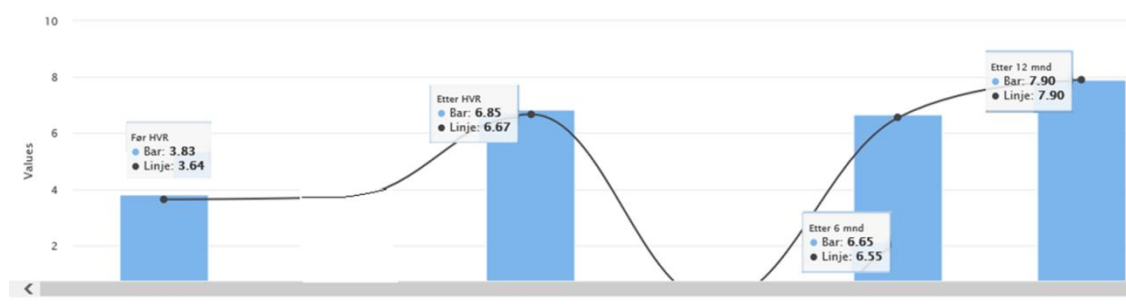
Antall vedtakstimer pr uke i gjennomsnitt:

Med utgangspunkt i diagrammet over ser vi at det er en gjennomsnittlig nedgang i antall vedtakstimer per uke på 2,65 timer. Med 120 brukere blir dette 14 102 timer per år.

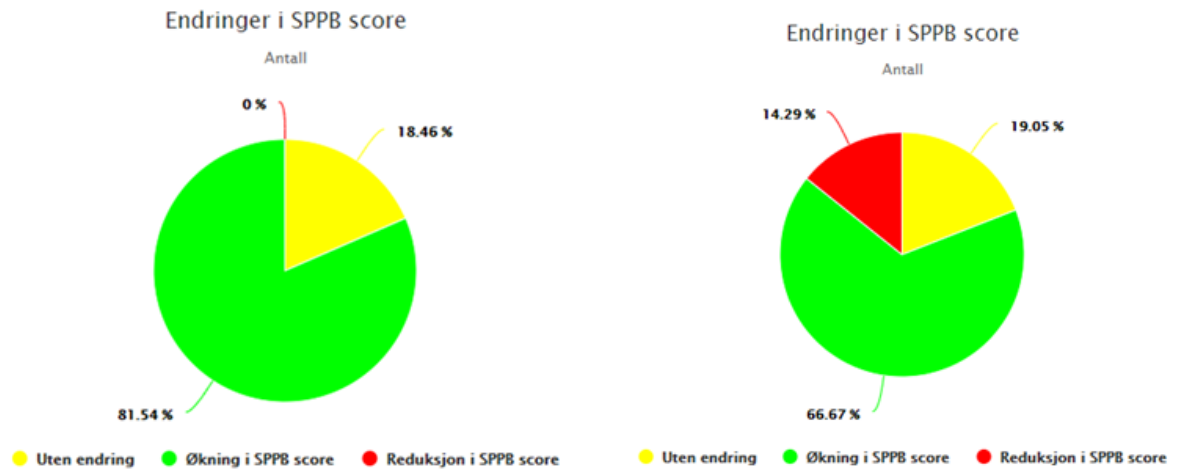
Utvikling i brukerdefinerte mål:

Brukerdefinerte mål er mål som brukerne har satt seg selv ut fra hva som er viktig for dem å mestre. Fysisk funksjon tar utgangspunkt i balanse, beinstyrke og gangfunksjon. De blå søylene representerer utvikling i utførelse av oppgaven, svart linje representerer brukerens tilfredshet.

Utførelse øker fra 3,83 til 7,9

Tilfredshet øker fra 3,64 til 7,9

Utvikling i fysisk funksjon:**Ved avslutning av hverdagsrehabilitering****Etter 12 mnd**

På bakgrunn av evalueringen som er gjort, anbefales det at hverdagsrehabilitering videreføres. Da tiltaket ikke kom i gang før august 2016, er tiltaket delvis finansiert i 2019.

8.2.4 Heltidskultur i helse- og omsorgstjenesten

Kommunestyret vedtok i handlingsplanen for 2018-21 at det skal arbeides med heltidskultur i helse- og omsorgstjenesten. Det er foretatt noen justeringer i opprinnelig framdriftsplan i samråd med hovedutvalget på bakgrunn av hensiktsmessighet av rekkefølgen av de ulike tiltakene.

Status for arbeidet:

For å ivareta 3-parts samarbeidet er det etablert en referansegruppe bestående av hovedtillitsvalgt for fagforbundet, representant fra hovedutvalg for oppvekst og omsorg og kommunalsjef for helse- og omsorgstjenesten. Det er gjennomført samlinger for ansatte, ledelse, tillitsvalgte og folkevalgte for å gi økt kunnskap og skape felles forståelse for alle fordelene med heltidskultur i tråd med kommunestyrets vedtak.

Videre arbeid:

Det planlegges avdelingsvise samlinger for å sikre god medvirkning. Når dette er gjennomført vil det bli utarbeidet en heltidsstrategi med tiltaksplan.

Det gjennomføres karlegging i tråd med kommunestyrets vedtak.

En av utfordringene med størst mulig andel heltidsstillinger er å få dekt opp ledige helgevakter. For å lykkes med heltidskultur må derfor større andel av timetallet en ansatt arbeider i løpet av en uke være på helg. Per i dag arbeider de fleste hver 3. helg med vakter på 7,5 timer. Løsningen ligger derfor i flere helgevakter eller lengre helgevakter. Et insentiv for å gjøre det mer attraktivt å arbeide på helg er en såkalt bonustrapp. Det vil si ekstra betaling for ekstra helger inndelt i intervaller ut i fra hvor mange helgevakter man arbeider.

Et eksempel er Sogndal kommune. Der får de som arbeider fra 18-21 helger i året, 20 kr ekstra i timen i helgene og de som arbeider fra 22-26 helger i året får 30 kr ekstra i timen i helgene. Andre kommuner har faste tillegg for ekstra arbeidshelg.

8.2.5 Livsglede for eldre

Orkdal helsetun ble sertifisert livsgledepsykehjem i 2017, men fikk ikke godkjent resertifiseringen våren 2018. Da Orkdal kommune er den eneste av Orklandskommunene som har arbeidet etter denne metodikken, anses det som hensiktsmessig å utsette avgjørelsen om arbeidet med sertifisering av livsgledehjem skal fortsette i påvente av avklaring i Orkland.

Orkdal kommune inngikk en avtale med Stiftelsen livsglede for eldre om å prosjektere konseptet livsgledekommune. Livsgledestiftelsen trakk seg fra avtalen grunnet andre interne prioriteringer.

8.2.6 Matkostnader Orkdal helsetun

Orkdal helsetun produserer mat både for eget bruk og middagsombringning. De siste årene har matprisene steget noe mer enn den generelle prisstigningen, i tillegg opplever avdelingene at pasientene nå etterspør annen mat enn tidligere. Orkdal helsetun innførte også et ekstra daglig måltid på avdelingene og på dagsenteret. Det er derfor behov for å øke budsjettet på matinnkjøp. Det forutsettes at mat som selges til ansatte og besøkende på Orkdal helsetun selges til minimum selvkost. Det betales også for deltakelse på dagsenteret. Det forventes at deler av betalingen går til å dekke matinnkjøp. Matbudsjettet på Orkdal helsetun økes med 1 150 000 kr, mens salgsinntektene økes med 300 000 kr. Totalt økes rammen til Orkdal Helsetun med 750 000 kr.

8.3 Resultatmål

	2017	Hittil i 2018	Mål 2019
Sykefravær Orkdal helsetun	14,7 %	10,9 %	10 %
Sykefravær hjemmetjeneste	10,2 %	7,7 %	10 %
Antall betalingsdøgn for utskrivningsklare pasienter	6	0	0
Andel klager som får medhold av fylkesmannen	0	0	0
Andel saker behandlet innenfor frist	87 %	100 %	100 %

8.4 Økonomiske tiltak

8.4.1 Tiltak i handlingsplanperioden 2019-2022

Nye tiltak	2019	2020	2021	2022
Hverdagsrehabilitering	726	1 283	1 283	1 283
Matkostnader Orkdal helsetun	750	750	750	750
Ressurskrevende brukere	7 830	6 396	6 396	6 808

8.4.2 Vedtatte tiltak i tidligere handlingsplan

Tidligere vedtatte tiltak	2018	2019	2020	2021
Fagutviklingssykepleier på Orkdal helsetun	700	700	700	700
Omgjøring av stillinger	300	300	300	300
Rekrutterings/og personalpolitiske	2 200	2 200	2 200	2 200

Tidligere vedtatte tiltak	2018	2019	2020	2021
tiltak, eldreomsorgen				
Heltidskultur	100	100		
Kompetanseutvikling eldreomsorgen	700	700		
Trygghetsalarmer, økt egenbetaling	-75	-75	-75	-75
Bortfall utgifter akuttmottak	-60	-60	-60	-60
Nye trygghetsalarmer (investering)	1 650			
Hverdagsrehabilitering	1 082			

9 Familie og velferd

9.1 Helse og familie

Enhet helse og familie omfatter allmennlegetjeneste, legevakt, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, fysio- og ergoterapitjeneste, familiesentret, Litjgårdsveien, psykisk helse og rusarbeid, boligtildeling og husbanktjenester og Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT).

Fra 2020 blir enheten delt i to kommunalsjefområder. Allmennlegetjenesten, legevakt, fysio- og ergoterapitjenesten, psykisk helse og rusarbeid, boligtildeling og husbanktjenester og Litjgårdsveien under kommunalsjef Helse og mestring. Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT). Helsestasjon- og skolehelsetjenesten og Familiesentret under kommunalsjef Oppvekst.

9.1.1 Status

Tidlig innsats

Ett av målene i kommuneplanens samfunnsdel er at barn og unge skal oppleve mestring og utvikling som gir et godt grunnlag for voksenlivet. I tillegg skal Orkdal kommune fremme psykisk og fysisk helse, mestring og livskvalitet for alle våre innbyggere. De fleste innbyggerne i kommunen mestrer egne liv, men for de som trenger bistand for å klare dette, er det viktig å utvikle gode tiltak som kan iverksettes så tidlig som mulig. Tidlig innsats kan for eksempel forebygge skjevutvikling hos barn og unge, frafall i videregående og hjelpe voksne som ikke mestrer foreldrerollen.

Orkdal kommune har som målsetting å bistå barn og foreldre gjennom tidlig og samordna innsats, og ønsker derfor å styrke den tverrfaglige samhandlingen rundt barn og unge i kommunen.

Innenfor psykisk helse- og rusarbeid er det et mål å dreie innsatsen mot tidlig innsats rettet mot unge voksne gjennom å styrke aktivitetstilbud, samt å tilby økt omfang av kognitiv behandling både individuelt og i gruppe for milde og moderate psykiske plager. Kommunen har mange unge uføre, og det er derfor ønskelig å innrette aktivitetstilbudene som et trinn i trappa på vei mot arbeidslivet for disse ungdommene. Det betyr fokus på ferdigheter som fremmer selvstendig mestring av eget liv, meningsfylt aktivitet og forebygging og tidlig behandling for psykiske plager og lidelser. Tverrfaglig samarbeid er nøkkelen for å lykkes med dette arbeidet.

9.1.2 Strategi

9.1.2.1 Ansatt psykolog

Orkdal kommune fikk tilskudd fra Helsedirektoratet på 510 000 kr i 2015 til ansettelse av ny psykolog i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Tilskuddsordningen ble videreført i tre nye år. Tiltaket er fra 2019 lagt inn i ordinær drift.

Kommunepsykologen har sammen med ansatte i Familiesenteret ansvar for tidlig innsats, og for oppbygging av det tverrfaglige tilbudet i Familiesenteret. Kommunepsykologen har også et ansvar for å tilby veiledning og kurs til samarbeidspartnere i kommunen, som skoler, barnehager og helsestasjon.

9.1.2.2 Familiesentret

Orkdal kommune ønsker å styrke tjenestene til barn, unge og deres familier gjennom tilbudene i Familiesenteret. Det er stor etterspørsel etter tjenestene, og det er behov både for å omprioritere ressurser og styrke tjenesten ytterligere. I 2018 har Familiesenteret hatt fokus på å få økt kompetansen til ansatte innenfor ulike foreldreveiledningsprogram, og fått god kompetanse på å ta imot foreldre og barn med ulike utfordringer. I 2017 har det vært registrert 111 brukere av familiesenteret og 65 familier. I løpet av første halvår i 2018 har det vært 66 brukere og 49 familier. Tiltaket er ytterligere styrket gjennom interne overføringer av ansatte fra andre fagavdelinger.

9.1.2.3 Hverdagsrehabilitering

En av målsettingene i Kommuneplanen er å legge til rette for at den enkelte lengst mulig kan mestre eget liv. Ved å utarbeide en modell for hverdagsrehabilitering som er tilpasset kommunens behov, kan man forebygge og /eller utsette behov for økte tjenester fra kommunen. Etablering av tverrfaglig team som jobber med forebyggende hjemmebesøk kan være et slikt tiltak. Dette går ut på å styrke evnen til å mestre dagliglivets utfordringer, og ergoterapeuter og fysioterapeuter er viktige bidragsyttere i dette arbeidet. Det er etablert et tverrfaglig team med fokus på hverdagsrehabilitering og utvikling av forebyggende hjemmebesøk. Teamet består av ansatte fra hjemmetjenesten, fysio-/ergoterapitjenesten og psykisk helse. I handlingsplan 2016-2019 ble det avsatt 400 000 kr til ansettelse av en fysioterapeut i 100 % prosjektstilling i tre år. Funnene i følgeevalueringen viser at hverdagsrehabiliteringen har bedre effekt enn ordinære tjenester på utførelse og tilfredshet med daglige aktiviteter. Hverdagsrehabilitering er fra 2019 lagt inn som tiltak i ordinær drift.

9.1.2.4 Opptrappingsplanen for rusfeltet

Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2020) innebærer en styrking av tjenesten i perioden. Orkdal har i første del av perioden vektlagt styrking av tidlig innsats mot de yngste, videreutvikling av målet om at alle skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse, bidra til utvikling av alternative straffereaksjoner og straffegjennomføringsformer. Dette videreføres, i tillegg til at vil en i neste periode styrker arbeidet med å sikre reell brukerinnflytelse gjennom fritt behandlingsvalg, flere brukerstyrte løsninger og sterkere medvirkning ved utforming av tjenestetilbudet, sikre at personer (unge voksne) som står i fare for å utvikle et rusproblem skal fanges opp og hjelpes tidlig, mot at alle skal møte et tilgjengelig, variert og helhetlig tjenesteapparat og at alle skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse. For 2019 er det overført 390 000 kr i rammetilskudd til styrking av rusfeltet i Orkdal kommune.

9.1.2.5 Litjgårdsveien

Tiltaket Elvestien Øst flyttet i november 2017 inn i nye lokaler ved Litjgårdsveien. Litjgårdsveien omsorgsbasis er et tiltak for enslige mindreårige flyktninger og unge personer med sammensatte problemer som har behov for heldøgns bemanning. Tiltaket var organisert

under fagavdeling psykisk helse og rusarbeid fram til 1.1.2018, men ble fra det tidspunktet egen fagavdeling i enheten Helse og familie.

I dag er det 11 ungdommer som får tilbud gjennom tiltaket, men ut ifra henvendelser og søknader er det tydelig at det er flere ungdommer som har behov for det omsorgsnivået. Målsettingen for ungdommene er å skape gode rammer for å gi bistand gjennom respektfull behandling, støtte, og gi dem kompetanse til å mestre hverdagen.

Tiltakets faglige plattform ligger i recoveryperspektivet og i kognitive metoder. Tjenester som tilbys er miljøterapeutiske tiltak, boveiledning, praktisk bistand og omsorgstjenester. Disse tjenestene skal være av god faglig kvalitet.

Litjgårdsveien omsorgsbasis er et utvidet tilbud i forhold til Elvestien Øst, og en må derfor bruke 2018 til å finne rett nivå når det gjelder ansatte ressurs og økonomi. Utgiftene rundt enslige mindreårige flyktninger blir finansiert av flyktningemidler.

9.1.2.6 Opptapping av habilitering og rehabilitering

Det gjennomføres en nasjonal opptapping av habilitering og rehabilitering, og kommunene har i den forbindelse fått overført midler til styrking av området. I Orkdal har disse midlene i 2018 blitt benyttet til å starte arbeidet med å utarbeide en plan for habilitering og rehabilitering, og midlene sørger for lønn til prosjektleder for dette arbeidet tilsvarende en 40 % stilling. Prosjektet har blitt utvidet til å omhandle Orkland og det er behov for å videreføre satsningen. For 2019 er det overført 463 000 kr i statlig rammetilskudd til Orkdal i forbindelse med opptappingsplanen habilitering og rehabilitering. I 2019 settes det av 235 000 kr til styrking av ergoterapiressursen, resten til hverdagsrehabilitering.

9.1.2.7 Kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter innen rus og psykiatri

Regjeringen innfører betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter innen rus og psykisk helse fra 2019. Det er oppholdskommunen som får plikt til å betale for de utskrivningsklare pasientene. Orkdal har for 2019 fått 211 000 kr i statlig rammetilskudd for og i vareta denne oppgaven.

9.2 Kvalifisering og arbeid

Enhet kvalifisering og arbeid organiserer bosetting, kvalifisering og integrering av flyktninger, voksenopplæring, varig tilrettelagt arbeid, aktivisering og arbeidstrening, beredskapsarbeid og lokalt hjelpemiddellager.

Fra 2020 vil tjenestene til enheten bli oppdelt annerledes. Orkdalstorget og Sampro går inn i enheten Bo og miljø, mens Voksenopplæringa og Flyktningtjenesten blir ny enhet Integrering. Beredskapsarbeid blir lagt til rådmannens fagstab.

9.2.1 Status

Bosetting og integrering av flyktninger

Etter den store økningen av asylsøkere til Norge høsten 2015 og våren 2016 noe som førte til økt bosetting i kommunen, er Orkdal tilbake på en mer normal situasjon i forhold til tidligere år. Orkdal kommune økte bosettingen i 2015 fra 20 til 40 flyktninger. For 2016 ble det vedtatt å bosette 48 flyktninger. I 2017 var anmodning om bosetting 29 personer. For 2018 ble kommunen bedt om å bosette 17, med noe etterslep ble bosettingen i 2018 23 personer. Det er fortsatt uklart hvor mange flyktninger kommunen blir bedt om å bosette i 2019.

Voksenopplæringa ivaretar kommunens plikt til å gi et godt og helhetlig tilbud innenfor norskopplæring for flyktninger/innvandrere, grunnskoleopplæring for voksne og spesialundervisning for voksne. Voksenopplæringa har de siste årene hatt mellom 100 og 150 deltakere i opplæring. Voksenopplæringa har vertskommuneavtale med Meldal og Snillfjord, og selger voksenopplæringstjenester til Agdenes i tillegg. Fra 1. januar 2017 ble det etablert

en voksenopplæringsavdeling i Meldal, ved Meldal videregående skole med to klasser og fra 2018 er det en klasse i Snillfjord. Det har over flere år vært en grunnskoleklasse for voksne med ettårig løp for elevene. Det er nå etablert to grunnskoleklasser, der den ene klassen legger opp til et toårig løp for å gå opp til eksamen.

Aktivisering og sysselsetting

Målsettingen er å gi alle som ikke deltar, eller faller ut av ordinært arbeid et tilbud om arbeid/aktivitet. Grunnen til at de ikke deltar i det ordinære arbeidsmarkedet kan være fysiske, psykiske eller etniske årsaker. Mange får tilbud gjennom NAV sine arbeidsmarkeds kurs og tilbud i godkjente vekstbedrifter. For de som ikke har andre tilbud, benyttes kommunens to bedrifter til dette formålet, Orkdalstorget og Sampro. Både Orkdalstorget og Sampro har rammer som forutsetter inntekt for fortsatt drift, dette er det mest krevende i forhold til driften. Det er kontinuerlig fokus på nye arbeidsoppgaver for å sikre tilstrekkelig inntektsnivå.

Fra 2017 startet et dagsentertilbud i lokalene ved Sampro, dette er et samarbeidsprosjekt mellom Hjemmetjenesten og Sampro og finansieres over ordinær drift. Tiltaket omfatter de som ikke er i stand til å nyttiggjøre seg arbeidsaktivitet. Det viser seg at dette er et tilbud det blir stor etterspørsel etter og det må kontinuerlig vurderes hvilket volum dette tilbudet skal ha.

Lokalt hjelpemiddellager

Lageret er plassert sammen med Orkdalstorget, og driftes av torget. Mange av de slitte og dårlige hjelpemidlene er byttet ut med nye. Det har vært en tverrfaglig gjennomgang av behovene og innkjøpene har vært prioritert i forhold til dette.

9.2.2 Strategi

Aktivisering og sysselsetting

Det vil framover bli sett på muligheten for økning av kvaliteten på tjenestetilbudet og synergieffekter mellom Sampro og Orkdalstorget.

Det viser seg at det er mange som etterspør aktivisering som ikke er i stand til å nyttiggjøre seg de tilbudene vi har ved Orkdalstorget eller Sampro. Derfor vil det være behov for å se på utbygging av mer dagsenterkapasitet ved Sampro.

Det er fortsatt stort fokus blant brukergruppen på at motivasjonslønnen på 11 kr per time oppfattes som lavt. Den er ikke økt siden 2004 og er lav i forhold til satser i ordinære vekstbedrifter. Det er ikke lagt inn forslag til økning i budsjettet.

Bosetting- og integrering av flyktninger

Konkret anmodning om bosetting av flyktninger i 2019 er ikke mottatt enda. Kan forvente en ytterligere nedgang, men Orkdal tar utgangspunkt i fortsatt å være prioritert i forhold til bosetting av flyktninger. Nedgangen vil påvirke inntektene fra staten vesentlig, sannsynligvis vil det slå inn for fullt fra 2020. I løpet av 2019 må kommunen ta en gjennomgang av den totale bruken av integreringsmidler, for å sikre at bruken er bærekraftig framover. Midlene bør brukes i tråd med intensjonen i tildelingen.

Voksenopplæringa har per i dag et deltakerantall på ca. 140. Fokuset framover blir å tilpasse driften ut fra endrede bosettingstall. Sannsynligheten er stor for en betydelig nedgang i antallet som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Ser ut som den kraftigste nedgangen starter i 2020. Det som kan utsette nedgangen, er mulig familiegjenforening for de som allerede er bosatt i Orkdal, Meldal, Agdenes og Snillfjord. Kommunen har ingen innflytelse på hvem som får familiegjenforening, men har plikt til å tilby opplæring. To grunnskoleklasser og desentralisert opplæring i Meldal og Snillfjord, vil fortsette så lenge det er behov.

Kommunen har over flere år støttet nybosatte flyktningfamilier med tilskudd til barnehage og SFO. Kravet har vært at foreldrene går på introduksjonsprogram. Tilskuddsordningen ble innført før den nye moderasjonsordningen for inntektssvake familier trådte i kraft. I tillegg er det innført gratis kjernetid. Tilskuddet til flyktninggruppa må også samordnes i nye Orkland kommune, dette er et tilskudd som ikke er gjengs i alle orklandskommunene. Ordningen fases ut etter hvert som introduksjonsvedtakene går ut, eller endres, senest ved oppstart av nytt barnehageår høsten 2019.

Slik er forbruket på flyktningmidler i handlingsplanperioden:

Tall i 1000 kr	2019	2020	2021	2022
Økonomiavdeling	261	261	261	261
Samfunn og næring	0	1 000	1 000	1 000
Lønn og personal	548	548	548	548
Avsetn. lønnsoppgjør	392	392	392	392
Fellesutg. utdanning	1 805	1 005	590	590
Orkanger barneskole	353	353	207	0
Orkanger ungdomsskole	353	353	207	0
Fellesutgifter barnehage	534	0	0	0
Evjen barnehage	273	273	159	0
Boligkontor	706	706	706	706
Helsestasjonen	612	612	612	612
Kommunelegen	445	445	445	445
Litjgårdsveien omsorgsbasis	5 421	5 421	5 421	5 421
Kvalifisering og arbeid felles	519	519	519	519
Voksenopplæring	504	504	504	504
Orkdalstorget	554	554	554	554
Orkdalstorget, rent og ryddig	554	554	554	554
Flyktningetjenesten	11 117	11 117	11 117	11 117
NAV Orkdal - drift	2 010	2 010	910	910
NAV - økonomisk sosialhjelp	6 862	6 862	6 862	6 862
Barnevern Orkdal	1 781	1 781	1 781	1 781
Integr.tilskudd flyktninger	0	0	0	0
	35 604	35 270	33 349	32 776

Lokalt hjelpemiddellager

Samhandlingsreformen forutsetter flere hjelpemidler i lokalt lager på grunn av at pasientene skrives tidligere ut fra sykehus. Det er en målsetting at flest mulig skal bo lengst mulig hjemme med hjelp på riktig nivå i omsorgstrappa. Med plasseringen av hjelpemiddellageret i lokalene til Orkdalstorget ser en at avstanden til hjelpeapparatet kan være stor. Det er behov for at plasseringen vurderes opp mot hvordan tjenesten skal være organisert i Orkland kommune.

Kvalifiserings- og arbeidstreningscenter

Det er stilt spørsmål ved om K-bygget (tidligere F-bygget) skal defineres som et permanent bygg for de tjenestene som er i bygget. Innvendig framstår det meste som fullverdig renovert, men fortsatt står mye igjen utvendig. Det er igangsatt et arbeid med skisser og kostnader for

utvendig renovering og oppgradering av den tidligere gymsalen. Når dette foreligger vil det bli fremmet en politisk sak angående

Beredskapsarbeid

Sektorovergripende ROS analyse ble ferdig ved årsskifte 2013/2014 og ble behandlet sammen med revisjon av kommuneplanens arealdel. Det tas sikte på ny revisjon av ROS analysen i forbindelse med kommunesammenslåingen med Meldal, Agdenes og Snillfjord fra 1.1.2020. Overordnet beredskapsplan med de ulike tilleggene blir revidert hvert år. Førrende for arbeidet innenfor feltet beredskap i kommende handlingsplanperiode blir prioritering og gjennomføring av forslag til tiltak i ROS analysen. Kostnaden er ikke beregnet. I tillegg vil det bli lagt vekt på å tilpasse beredskapsplaner og ny ROS analyse for nye Orkland kommune.

Det ble høsten 2018 avholdt en fullskala beredskapsøvelse i forbindelse med Nasjonal helseøvelse.

Finansiering Voksenopplæringa

Årlig innsparing i grunnfinansieringa ved Voksenopplæringa med 400 000 kr. Dette bortfallet kompenseres med bruk av integreringsmidler (såkalt prosjekt 800 midler) med 400 000 kr.

9.2.3 Resultatmål

	Anslag 2018	Mål 2019	Mål 2022
Frammøte SAMPRO	98 %	98 %	98 %
Frammøte Voksenopplæringa, intro-programmet	90 %	93 %	95 %
Frammøte Orkdalstorget	95 %	95 %	95 %
Tatt norskprøve introduksjonsdeltakerne, % av målgruppe	100 %	100 %	100 %
Tatt norskprøve rett og plikt til norsk, % av målgruppe	75 %	80%	85 %
Bosetting i forhold til vedtak	100 %	100 %	100 %

9.3 Arbeidsområdet NAV

NAV – sosialtjenesten

I samsvar med gjeldende samarbeidsavtale mellom Orkdal kommune og NAV organiserer og administrerer NAV Orkdal kommunens ansvar for inntektssikring gjennom økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsstønning, ungdomskontakt, økonomisk rådgivning, gjeldsrådgivning og statlig bostøtte.

Arbeid og aktivitet er viktig for menneskers livsgrunnlag og helse. Dette vises også i regjeringens handlingsplan mot fattigdom;

- Å gi alle muligheter til å komme i arbeid
- Å gi alle barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg
- Å gi bedre levekår for de vanskeligst stilte

Arbeids- og velferdsforvaltningen skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

9.3.1 Status

NAV Orkdal har 25 ansatte, fordelt på 11 kommunale årsverk, (inklusive to prosjektstillinger), og 13,9 statlige. Enheten er organisert i en mottaks- og en oppfølgingsavdeling.

Arbeidsmarkedet i Orkdal er variert med industribedrifter, utstrakt handelsnæring og landbruk. Det har vært en positiv utvikling med nedgang i arbeidsledigheten i 2018. Men når arbeidsgivere må nedbemanne, ser vi at ungdom uten formell kompetanse og mindre arbeidserfaring faller først ut. Arbeidsgivere etterspør arbeidskraft med fagbrev. Det er et styrket krav til aktivitet for mottakere av sosialhjelp, og en aktivitetsplikt for ungdom under 30 år.

Bosetting av flyktninger fordrer oppfølgingsarbeid for veilederne i NAV over tid. Vi ser nå at den økningen av flyktninger som kom i 2015 og 2016, som nå er ferdig med introduksjonsprogrammet, bidrar til en økning av flyktninger som har behov for bistand fra NAV.

Høyere boligpriser på kommunale boliger fører til at flere har behov for økonomisk sosialhjelp, og det bidrar til høyere utbetalinger på sosialhjelpsbudsjettet. Dette har medført stor bruk av fondsmidler for å dekke opp underskudd i 2018.

Kommunesammenslåing og sammenslåing av NAV-kontor krever tid til fagsamarbeid og kulturbygging, samtidig som man skal opprettholde gode tjenester til innbyggerne.

9.3.2 Strategi

Strategier og tiltak for å redusere antall sosialhjelpsmottakere og personer med helserelaterte utfordringer som er utenfor aktivitet og arbeid i Orkdal kommune

Styrke personalressursen til tett oppfølging og bistand av mennesker som har vært utenfor aktivitet og arbeidsliv over kortere eller lengre tid. Dette kan eksempelvis dreie seg om støtte og oppfølging i arbeidstrening og på praksisplass, samarbeid med arbeidsgivere om tilrettelegging på arbeidsplassen, eller om direkte bistand til å stå opp om morgenen og transport for å komme seg til jobb/aktivitet. Tett samarbeid med helsetjenesten er også vesentlig for å bistå til at personer raskere kan komme tilbake til arbeid. NAV har mottatt prosjektmidler til to stillinger som jobber i prosjektet "Sammen for jobb", for å bistå langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp til å komme i aktivitet og arbeid.

Strategier og tiltak for å ivareta bosatte flyktninger

NAV har behov for å styrke innsatsen overfor innvandrere og flyktninger med en ekstra stillingsressurs til tettere arbeidsrettet oppfølging av denne gruppa. Mange av flyktningene som ikke har kommet i jobb eller utdanning etter to år i introduksjonsprogrammet, blir NAV-brukere. En del kan ha lang avstand til arbeid og muligheten for å bli selvhjulpne. De kan ha behov for NAV sin bistand og ytelser over mange år. Flere bosettinger de siste årene medfører flere brukere av NAV.

Strategier og tiltak for å styrke kvaliteten i den arbeidsrettede brukeroppfølgingen og bidra til økt inkludering

Styrking av markedskunnskap, kjennskap til lokalt næringsliv og samarbeid med og bistand til arbeidsgivere er viktig for at flere av NAV sine brukere skal komme i/eller beholde arbeid. Sikre riktig type kurs, opplæring og tiltak som brukere mangler og som bidrar til kompetanse som det lokale næringslivet etterspør.

Sikre digitalisering og modernisering av tjenestene slik at de som kan har oversikt over sine saker, og kontakt med sin veileder gjennom www.nav.no

Bruke personell og ressurser på brukere som har sammensatte utfordringer og behov for tett oppfølging for å kunne komme i arbeid og aktivitet.

Tettere oppfølging av flyktninger for å få de ut i arbeid

Vi ser et behov for en styrking av ressursen i NAV-kontoret, som skal jobbe med arbeidsrettet oppfølging av brukere med flyktningbakgrunn. Tiltaket er tenkt som et toårig prosjekt, evalueringen etter to år vil si noe om prosjektet bør videreføres.

Det er behov for at den enkelte flyktning får tett og individuelt tilrettelagt arbeidsrettet opplæringsløp. Prosjektet skal bidra til økt språkkunnskap og kompetanseheving som er

nødvendig for deltakelse i arbeidslivet. Et godt samarbeid mellom flyktningetjenesten, voksenopplæringa og NAV er nødvendig. Det er behov for oppfølging av den gruppen som så langt ikke har kommet ut i ordinær fast jobb det går an å leve av, slik at en forhindrer at familier med forsørgeransvar blir mottakere av sosialhjelp over lang tid. Ressursen skal bidra til å forhindre at flere barn vokser opp i fattigdom.

Det er viktig at prosjektet har handlingsrom til å kjøpe og iverksette tilrettelagte aktiviteter og utdanningstilbud. Tilbudet må være praktisk, yrkesrettet og målrettet for den enkelte. Tiltaket finansieres av integreringstilskudd fra staten.

Tilrådingens økonomiske konsekvenser for 2019:
En veilederstilling: 700 000 kr
Midler til tilrettelagte kurs og utdanningsløp 400 000 kr
Total: 1 100 000 kr

Økonomisk sosialhjelp

Det er behov for å styrke økonomiske sosialhjelp med 804 000 kr.

9.4 Barneverntjenesten

Barneverntjenestens oppgave er først og fremst å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Videre skal tjenesten bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Barn som har særlige behov skal primært få hjelp i sitt eget hjem. Dersom slike hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig, kan barneverntjenesten plassere barn i fosterhjem eller barneverninstitusjon.

Orkdal kommune er vertskommune for den interkommunale barneverntjenesten for Orkdal, Meldal og Agdenes. Tjenesten har 13,2 årsverk fordelt på enhetsleder, 0,9 merkantil stilling, 2 fagledere og 9,3 barnevernskonsulenter.

Regnskapet for tjenesten føres som en del av Orkdal kommunes regnskap, men tiltakene føres adskilt for hver kommune.

9.4.1 Status

Barneverntjenesten skilte ut Skaun kommune fra den interkommunale barneverntjenesten fra 1.1.2018. Samtidig startet arbeidet med å etablere en ny organisasjon tilpasset færre ansatte.

Denne organiseringa er evaluert, justert og befestet.

Tjenesten overholder i all hovedsak alle lovkrav. Videre har tjenesten over tid investert mye i kompetanseutvikling i form av spesielle foreldreveiledningsprogram og det er lagt vekt på å utvikle og drive barnevernstiltakene selv. På denne måten får tjenesten utnyttet tildelte midler på en bedre måte. Fosterhjemsarbeidet er styrka og det har vært drevet opplæring i nettverksmetodikk for hele tjenesten. Blant annet er det en uttalt målsetting at familieråd skal vurderes i alle saker hvor det er fare for at barnet må flyttes ut av hjemmet.

Brukermedvirkning i alle deler av arbeidet står sentralt i tjenesten og det er inngått et samarbeid med barnevernsproffene gjennom «Mitt – Liv»-prosjektet.

Tjenesten har fremdeles et godt arbeidsmiljø og det jobbes målretta med nærværsfaktorer.

9.4.2 Strategi

Tilpasse tjenesten til å bli en del av en Barne- og familietjeneste i Orkland fra 1.1.2020

Ny organisering som er etablert fra 1.1.2018 tar hensyn til etableringa av Orkland kommune fra 2020. Da skal tjenesten betjene deler av Snillfjord i tillegg til de tre andre kommunene. Det

er av stor betydning at barneverntjenesten blir organisert på en slik måte at tverrfaglig hjelp og innsats overfor barn og unge lettere kan iverksettes. Likeledes at en tar høyde for en annen oppgavefordeling mellom stat og kommune

Styrking av den nettverksmetodiske satsinga og brukermedvirkningsperspektivet

Tjenesten ønsker å fremstå som samhandlende med brukernes nettverk. På denne måten blir de involvert i sterkere grad i barnas problemløsning. Det skal fortsatt satses på ulike former for nettverksmetodikk, blant annet Familieråd.

Videreutvikle satsinga på forskjellige kunnskapsbaserte metoder

I tillegg til nettverksmetodiske tilnærminger skal det fortsatt satses på å utdanne ansatte i forskjellige kunnskapsbaserte foreldreveiledningsprogram, så som PMTO, PCIT og COS-P. Tjenestens ansatte er sterkt delaktig i det nasjonale kompetanseløftet for barnevernet. Fem ansatte går på prioriterte videreutdanninger med statlig støtte.

Utnytte velfersteknologien på best mulig måte

Mobil saksbehandling ble innført våren 2018. Det forventes at tjenestens forvaltningsarbeid vil effektiviseres som en følge av dette og at tid blir frigjort til dirkete arbeid med brukerne.

Oppgavefordelingen mellom stat og kommune

Det er bestemt at kommunene overtar mer av de statlige oppgavene for barnevernet. Kvalitets- og strukturreformen i barnevernet ble presentert i mars 2016 og ble inkludert i ny barnevernlov våren 2018.

Lovgiver har besluttet at kommunene vil få økt faglig og økonomisk ansvar for alle typer hjelpetiltak. Spesielt vil kommunene få ansvar for finansiering av fosterhjemmene.

Kommunenes nærhet til innbyggerne skal gi et bedre og mer tilpasset tjenestetilbud på barnevernsområdet. Kommunen må derfor ha en langsiktig strategi på hvordan løse disse oppgavene uten bistand fra det statlige barnevernet. Dette må ses i lys av etableringa Orkland kommune.

Psykiatri/Barnevern

Barn/ungdom er mer lovlydige, det er mindre rusbruk og kriminalitet, men en stadig større andel får psykiske vansker. (Jf. siste ungdomsundersøkelse)

Det er en gråsone hva som er psykiatri og hva som er barnevern. Ofte er det begge deler. Uansett vil nok tjenestetilbudet til disse barna/ungdommene i større grad bli et kommunalt ansvar (jf. samhandlingsreformen). Kommunens psykiatrikompetanse for barn må i sterkere grad kanaliseres mot barnevernets klienter og i et samarbeid med barnevernet. Dette gir et godt utgangspunkt for et mer helhetlig tilbud enn hva som er i dag hvor oppgavefordelinga er delt mellom stat (spesialisthelsetjenesten) og kommune.

Forebygging og tidlig innsats

Kommunen må bli enda tydeligere på andre enheter og instansers forebyggende oppgaver. Barneverntjenesten må investere mye i å komme disse enhetene i møte ved tettere samarbeid.

Barneverntjenesten må være en bidragsyter sammen med andre kommunale enheter i å yte tidlig innsats på et lavest mulig nivå. Konkret i form av satsing på å utvikle kommunens familiesenter og deltagelse i tverrfaglige team. Orkland kommunes etablering av en Barne- og familietjeneste hvor også barneverntjenesten skal inngå er et godt organisatorisk virkemiddel i dette arbeidet

Barnevern og etnisitet (økt antall innvandrere)

I og med at vi kan forvente økt innvandring av etniske minoriteter (flyktninger, arbeidsinnvandring), må barneverntjenesten styrke sin kompetanse i området barnevern og etnisitet.

Et mer gjennomiktig barnevern

Barnevernet må generelt bli mer gjennomiktig. For tjenesten handler det om å la politikerne, media og lokalsamfunnet få kjennskap til hva vi driver med. Vi vil legge vekt på utadretta virksomhet og invitere sentrale samfunnsaktører inn til tjenesten vår. Vi vil videre legge vekt på arbeidsmetodikk som er preget av åpenhet og samhandling med brukernes nettverk.

Personellmessige utfordringer og tiltak

Den kommunale barneverntjenesten vil hele tiden stå overfor utfordringen med å rekruttere gode barnevernskonsulenter. En like stor utfordring er å holde på disse over tid.

9.4.3 Økt kostnad til barnevernvaktsamarbeidet

Interkommunal barneverntjeneste for Orkdal, Meldal og Agdenes er tilslutta barnevernvaktsamarbeidet som blir driftet av barnevernvakta i Trondheim. Dette i likhet med om lag 25 andre kommuner. Barneverntjenesten har vært tilsluttet dette samarbeidet siden 2011. Det betyr at barnevernvakta i Trondheim har ansvar for det akutte barnevernsarbeidet etter kontortid.

Grunnlaget for kommunenes betaling til vertskommunen (Trondheim) er de faktiske kostnadene for driften av vakta. Dagens fordeling av utgiftene bygger på et omforent driftsbudsjett mellom kommunene som ble utarbeidet i 2011, og er siden justert årlig for lønns- og prisvekst. Siden da har det skjedd flere ting som påvirker utgiftene. De viktigste årsakene er:

- Flytting av lokaler har medført økte husleieutgifter (vakta hadde tidligere gratis leie på politihuset)
- Endret turnus med våken nattevakt også på hverdager

Prisen for vakt samarbeidet blir derfor hevet fra 30 kr til 47 kr fra 1.1.2019, som betyr at den interkommunale barneverntjenesten får en kostnadsøkning på 346.000 kr. I 2019 blir dette beløpet fordelt etter fordelingsnøkkel mellom Orkdal, Meldal og Agdenes.

9.5 Økonomiske tiltak

9.5.1 Tiltak i handlingsplanperioden 2019-2022

Nye tiltak Familie og velferd	2019	2020	2021	2022
Helse og familie				
Utskrivningsklare pa. Psyk/rus	211	211	211	211
Opptrappingsplan for hab/reh	463	463	463	463
Opptrappingsplan rus	390	390	390	390
NAV				
Veilederprosjekt (finansieres av flyktningefond)	1 100	1 100		
Økt økonomisk sosialhjelp	804	804	804	804
Barnevern				
Økning kostnad barnevernsvakt	346	346	346	346

9.5.2 Vedtatte tiltak i tidligere handlingsplan

Tidligere vedtatte tiltak	2018	2019	2020	2021
Familie og velferd				
Tidlig innsats barn og unge	400	400	400	400
Opptrapping rusomsorgen (statlig)	550	550	550	550
Styrking helsestasjon/skolehelsetjenesten	154 +52	154+52	154+52	154+52
Boveileder – finansiert av flyktningmidler	690	690	690	690
Samhandling i kommunehelsetjenesten	46	46	46	46
Psykisk helse (politisk vedtatt-styrking lavterskel)	300	300	300	300
NAV				
Styrking tiltak NAV	1 500	1 500	1 500	1 500
Barnevern				
Styrking tiltak barnevern	1 450	1 450	1 450	1 450
Kvalifisering og arbeid				
Rom for kriseledelse (overført fra 2018)	150			

10 Kultur og fritid

10.1 Arbeidsområde

Kultur og fritid består av følgende arbeidsområder:

- Bibliotek (hovedbibliotek på Orkanger og filial på Svorkmo)
- Kulturskole
- Kulturforvaltning
- Ungdomsarbeid
- Frivilligsentral
- Idrett
- Kino/Kulturhus

10.2 Status

Orkdal kommune er en idretts- og frivillighetskommune, og KOSTRA tallene viser at kommunens rammevilkår for idrett og frivillighet er gode. Kulturskole og kulturformidling er også områder kommunen prioriterer. Bibliotek og ungdomsarbeid er lavt prioritert økonomisk, men begge disse områdene har en effektiv driftsorganisasjon som produserer tjenester med høy kvalitet.

Enheten består av mange fagområder, og de fleste områdene krever spesialkompetanse innenfor et begrenset fagfelt. De fleste ansatte i enheten jobber i deltidsstillinger, og en betydelig andel ansatte har flere enn to arbeidsgivere. Enheten har de siste årene hatt mange arbeidskrevende prosjekter, noe som har utfordret enheten både på kompetanse og tid. Profesjonaliseringsprosessene som skjer i frivillig sektor gjør at frivillig sektor etterspør mer tjenester og stiller høyere krav til kvaliteten på tjenestene fra kommunen.

Prosjekt digital kultursti på Nerøra har blitt gjennomført i 2018 og prosjektet vil bli avsluttet i løpet av våren 2019. Det er besluttet at arbeidet med kulturminneplan skal skje for alle deler av Orklandkommunen og at planen skal vedtas som en del av Orkland sine plandokument. Dette gjør at prosjektet er noe forsinket og at det vil bli betydelig mer omfattende enn planlagt. Strategisamlingen for Orkland på Oppdal gav tydelige signal om at kulturvernområdet ønskes prioritert i Orkland kommune.

Kommunestyret bestilte i mai måned en utredning om bibliotek, kino med flerbruksareal der omfang og nivå avklares i saken. I tillegg skal utredningen blant annet inneholde et fremtidig byggetrinn to med kulturhusfasiliteter (stor sal, livssynsøytralt rom etc.). Vedtaket ber om at både delt løsning og samlet løsning vurderes og at tomtealternativer innenfor rød strek kartlegges og vurderes. Total ramme for arbeidet er 774 000 kr. Konkurransen ble utlyst i juli og WSP vant anbudskonkurransen. Utredningen ferdigstilles i slutten av november. On arkitekter utredet og gav kostnadsestimat på 134 mill. kr for et kulturhus sine basisfunksjoner i 2017. Det er et betydelig mer omfattende utredningsarbeid som nå pågår.

10.3 Strategi

10.3.1 Orkland kommune

Det ble utarbeidet 7 fag-grupperapporter som beslutningsgrunnlag om fremtidig organisering og innhold i Kultur og idrettsområdet i Orkland i 2018. Den videre prosessen frem mot Orkland kommune vil være hovedfokus for hoveddelen av enhetens planmessige arbeid kommende år. Enheten har i vedtatt budsjett satt av 100 000 kr til utviklingsarbeid i 2019.

10.3.2 Kino, bibliotek med flerbruksarealer – veien mot nytt Kulturbygg

Enheten vil legge frem utredning av oppdraget kommunestyret gav i mai måned i løpet av november 2018. Rapporten vil gi føringer for eventuelt videre arbeide med nytt kulturbygg i Orkland.

Rådmannen har ikke funnet rom til å prioritere midler til en fremtidig realisering av et nytt kulturbygg i Orkland, men det er avsatt drøyt 5,7 mill. kr på fond kulturhus i Orkdal kommune. Disse midlene kan eventuelt brukes til videre utredningsarbeid.

10.3.3 Fond nærmiljø og idrettsanlegg

Fond nærmiljø og idrettsanlegg er disponert. Rådmannen har ikke funnet rom for å styrke fondet i sitt budsjettforslag.

I 2019 vil Orkdal kommune måtte ta stilling til deltakelse i realiseringen av Skaun Motorsenter. Melhus har trukket seg fra eventuelt samarbeid om dette. Det pågår kvalitetssikring av investeringen og driftsbudsjettet i organisasjonen Skaun Motorsenter. Tidligere beregninger har vist følgende kostnad for interkommunale partnere (i 1000 kroner):

Total investeringskost.	Årlig driftskostnad	Komm. anleggstilsk.	Årlig komm. driftstilsk. (5 %)
43 000	1 600	2 865	80

10.3.4 Søknader fra andre

Det foreligger følgende søknader om tilskudd:

- Søknad om tilskudd til 3'er baner – Orkdal idrettslag
Orkdal idrettslag har søkt om tilskudd til 5 stykk 3'er baner for fotball. Tilskudd til slike baner har tidligere vært finansiert fra fond nærmiljø og idrettsanlegg og

tilskuddssatsen har vært 7 000 kr per bane. Dette betyr en samlet søknadssum på 35 000 kr. Formannskapet behandlet søknaden i sak 53/18 i august og vedtok at dette skulle vurderes og avklares inn mot budsjett/handlingsplan 2019-2022. Rådmannen har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

- Søknad tilskudd Oktober-Rock 2019
Oktober-Rock søker om et tilskudd på 200 000 kr, samt gratis husleie i Orklahallen for sitt arrangement i 2019. Total søknadssum er 243 000 kr. For å kunne starte arbeidet med å booke artister er Oktober-Rock avhengig av et tidlig svar på sin søknad. Søknaden legges derfor til vurdering i budsjett/handlingsplanarbeidet.

Lenke til:

- [Søknad fra Orkdal idrettslag – tilskudd 3'er baner](#)
- [Søknad tilskudd Oktober Rock med budsjett](#)

10.3.5 Tilpasninger til ramme

Den totale rammen for Kultur og fritid reduseres med 585 000 kr i 2019 og 598 000 kr hvert år videre i handlingsplanperioden.

Reduserte tilskuddssatser og søkbare tilskudd

Reduserte tilskuddssatser – prisvekst

Alle faste og søkbare tilskuddsposter er opprettholdt på 2018-nivå. Budsjettert økning knyttet til prisvekst er tatt ut som innsparing og gir en innsparing på 104 000 kr.

Reduserte tilskuddssatser – søkbare tilskudd

- Avsetningen til fond store kulturarrangement er foreslått fjernet. Gir 112 000 kr i innsparing. Ingen andre Orklandkommuner har slike avsetninger i sine budsjett.
- Tilskuddsmidler til arkitektfaglig bistand på 17 000 kr er foreslått fjernet. Ingen andre Orklandkommuner har slike avsetninger i sine budsjett.
- Fast tilskudd til Orkdal pensjonistforening for leie av lokaler på Fannrem er redusert med 27 000 kr per år. Dette gir et tilskudd på 50 000 kr i handlingsplanperioden. Ingen andre Orklandkommuner har slike øremerkede tilskudd i sine budsjett.

Budsjettert avvik spillemidler

Budsjettert utbetaling av spillemidler høyere enn mottatte spillemidler fra fylkeskommunen. Korrigering av dette medfører en innsparing på 54 000 kr.

I sum gir dette en innsparing på 314 000 kr.

Bibliotek

Svorkmo filial anbefales avvirket i fagrapporten for bibliotekområdet i Orkland. Midler fra biblioteket ønskes benyttet til å styrke øvrig bibliotekstruktur. Svorkmo filial avvirkles fra 1.1.2019. Avviklingen medfører en innsparing på 239 000 kr, men 106 000 kr settes av til å styrke hovedbiblioteket inn mot endringer i Orklandsprosessen.

Frivilligsentral

Dagens leieforhold for Frivilligsentralen avvirkles og tjenesten flyttes inn i kommunalt eid lokale i løpet av våren 2019. Dette medfører en innsparing på 96 000 kr i 2019, og 192 000 kr videre i handlingsplanperioden.

Dette har en motpost i tapte inntekter på 83 000 kr i fra 2020 og videre i handlingsplanperioden.

Kino og kulturscene

Orkdal kino og kulturscene planlegges driftet innenfor en ramme på til sammen 400 000 kr. Dette medfører en innsparing på 42 000 kr.

10.4 Økonomiske tiltak

10.4.1 Tiltak i handlingsplanperioden 2019-2022

Nye tiltak	2019	2020	2021	2022
Reduserte tilskuddssatser	-314	-314	-314	-314
Redusert ramme kino og kulturscene	-42	-42	-42	-42
Avvikle Svorkmo filial	-239	-239	-239	-239
Styrke hovedbibliotek	106	106	106	106
Avvikle husleie frivilligsentral	-96	-192	-192	-192
Redusert inntekt frivilligsentral		83	83	83

10.4.2 Vedtatte tiltak i tidligere handlingsplan

Tidligere vedtatte tiltak	2018	2019	2020	2021
Kommunesammenslåing – bruk av enhetens overskuddsfond		100		
Styrking frivilligsentral	27	27	27	27
Traktor OIF	175			
Byfest	80			
Flombelysning Bårdshaug Herregård	50			
Kjørmoen nærmiljøanlegg	198			
Fond Nærmiljø- og idrettsanlegg	302			

11 Avgiftsbelagte tjenester

11.1 Arbeidsområde

Området omfatter avgiftsbelagte tjenester som vann, avløp og feiing (renovasjon og slamtømming er overlatt til det interkommunale renovasjonsselskapet HAMOS).

11.2 Status

11.2.1 Avgiftsnivå

Investeringene i vann- og avløpsanlegg har vært store i Orkdal, og en stor del av kommunen er dekt med kommunale anlegg. På grunn av svært lavt rentenivå er effekten på avgiftsnivået begrenset, men avgiftsnivået er sårbart for renteøkning.

I forbindelse med kommunesammenslåing skal fondssaldoen på selvkostfondene i prinsippet være lik null og vil derfor bli trappet ned i 2019. Dette medfører at enkelte avgifter ikke får økning i 2019, men vil ha økning igjen fra 2020 og fremover.

11.2.2 Vannforsyning

Mål

Hovedmål innenfor vannsektoren er å forsyne sine abonnenter og bidra til at alle innbyggerne får tilgang på nok og godt vann i henhold til Drikkevannsforskriften. Vannforsyningssystem skal være pålitelig.

I Orkdal er 83 % av innbyggerne tilknyttet kommunal vannforsyning. Resten av innbyggerne har felles private vannanlegg eller små enkeltanlegg.

Hovedprosjektet for vannverket i perioden er å få tilfredsstillende produksjonskapasitet. Nytt grunnvannsanlegg på Dorøya ble satt i drift i høsten 2013. Grunnvann fra Dorøya dekker 60-70 % av vannbehovet i kommunen og resten dekkes per i dag med vann fra Våvatnet. Det er vedtatt utbygging av nytt grunnvannsanlegg ved Steinshaugen, som forutsettes igangsatt og i drift i 2020. Det er gitt konsesjon fra NVE om grunnvannsuttak inntil 90l per sek. Tilsammen vil produksjon ved Dorøya og Steinshaugen overstige dagens behov i Orkdal kommune.

Investeringsnivået medfører økte avgifter, men siden fondssaldoen skal brukes opp innen sammenslåingen vil det ikke bli økningen for 2019.

Beregna utvikling er slik:

	2017	2018	2019
Årsavgift	3 335	3 669	3 669
Avgiftsændring	5,00 %	10,00 %	0,00 %
Fondssaldo 31/12	-4 268 000	-3 216 000	0

11.2.3 Avløp

Mål

Hovedmål innenfor avløpssektoren er å ha overvanns og avløpsnett av en kvalitet som oppfyller forurensningslovens krav, samt forhindre skader overfor miljø, innbyggere og ivareta et sikkert arbeidsmiljø. Vassdrag og fjorder skal ha en vannkvalitet som er tilfredsstillende for å ivareta deres funksjoner som rekreasjonsområder, som ressurs/råstoff til næringsvirksomhet og til drikkevann der dette er aktuelt. Vannkvaliteten i vannforekomstene (ferskvann, grunnvann og kystvann) skal vise minst mulig avvik fra naturtilstanden.

I Orkdal er 80 % av befolkningen tilknyttet kommunens fire avløpsanlegg med kapasitet over 50 personekvivalenter. Det største renseanlegget på Grønøra har utslipp til fjorden. Pålagt miljøundersøkelse som gjennomføres hvert fjerde år bekrefter at utslipp er innenfor utslippskrav og ikke forverrer situasjonen i Orkdalsfjorden.

Avgiftsutviklinga er beregnet slik:

Avløp	2017	2018	2019
Årsavgift	4 333	4 636	5 192
Avgiftsændring	3,00 %	7,00 %	12 %
Fondssaldo 31/12	-2 264 000	-794 000	-156 000

Slamtømming av septiktanker og private renseanlegg blir utført av Hamos, som også står for avgiftsinnkrevningen. Orkdal har et påslag på avgiftene til Hamos for tilsyn og kontroll av anleggene. Utviklingen for det kommunale påslaget er beregnet slik:

Slam, kommunens påslag	2017	2018	2019
Årsavgift	430	413	413
Avgiftsendring	29,13 %	-4,00 %	0,00 %
Fondssaldo 31/12	-38 845	-36 000	-27 000

11.2.4 Feiing

Kommunen skal etter forskrift om brannforebygging § 17 sørge for at alle røykkanaler i fyringsanlegg for oppvarming av byggverk blir feid etter behov. Kommunen skal i tillegg sørge for at det føres tilsyn med at fyringsanlegg for oppvarming av rom og bygninger er intakte minst en gang hvert fjerde år.

Fra og med 2014 har feiervesenet også hatt ansvaret for feiing og tilsyn i Snillfjord kommune, som selv krever inn gebyr. Orkdal kommune fakturerer Snillfjord kommune for utført feiing og tilsyn.

Bemanningen i dag er 2,5 årsverk fordelt på to årsverk som feiersvenn og et halvt årsverk som feierformann (i kombinasjon med et halvt årsverk brannforebyggende som finansieres over brannbudsjettet). Lærling kommer i tillegg.

Totalt antall skorsteiner som skal feies er 5 366, fordelt på 4 805 i Orkdal og 561 i Snillfjord. Antall boenheter som skal ha tilsyn er totalt 3 871, fordelt på 3 451 i Orkdal og 420 i Snillfjord. I tillegg skal også 2 605 fritidsboliger i de to kommunene nå også ha både feiing og tilsyn. I praksis betyr dette at med ulike behovsprøvde feieintervaller og tilsynshyppighet antar vi at vi må gjennomføre mellom 4000-5000 oppmøter på eiendommer i løpet av året. I forbindelse med ny feie- og tilsynsordning grunnet ny brannforebyggende forskrift etablerer vi nå nye rutiner, blant annet med feiehyppighet på inntil 8 år, vurdert etter risiko. Planleggingen av fremtidige feie- og tilsynsrutiner skjer i samarbeid med de andre kommunene i Orkland-prosessen og vil være igangsatt fra og med 2020.

Feieavgifta er for lita til å dekke kostnadene og feiefondet er oppbrukt. Feieavgifta må derfor økes vesentlig for at tjenesten skal bli selvfinansierende.

Avgiftsutviklingen er beregnet slik:

	2017	2018	2019
Årsavgift, feiing hvert 2. år	410	574	660
Avgiftsendring	14,53 %	40,00 %	15,00 %
Fondssaldo 31/12	0	0	0

11.3 Strategi/investeringer

For å nå de ønskede mål, er det utarbeidet og politisk vedtatt Vannbruksplan (Vedtatt i HT i oktober 2017) som omfatter vann, avløp, overvann og spredt avløp gjeldende for perioden 2018-2020. Her er beskrevet status, utfordringer, mål og strategier. Planen inneholder forslag til en rekke investeringer. Gjennomføring av tiltakene kan først skje når de er finansiert i handlingsplanen.

Lenke til: [Vannbruksplan](#)

11.3.1 Vannforsyning

- Tilkobling av tre nye grunnvannsbrønner ved Steinshaugen til hovednettet.
- Utskifting av minimum 2 000 m med vannledningsnett årlig dersom standarden skal opprettholdes.
- Tiltak for å minke lekkasjevannmengde ytterligere.
- Sikkerhet på ledningsnettet.
- Etablere høydebasseng for å sikre vannforsyning minst 24 timer ved brudd på hovedledning.
- Utbygging av ledningsanlegg til nye områder. Blant annet mottatt henvendelse fra Skjøberg Vassverk i 2015 om de kunne tilkobles kommunalt vann i forbindelse med nærhet til Monsetjåren prosjektet. De er tretten abonnenter knyttet til det private anlegget, tilknytning/overtakelse ble kostnadsberegnet til 2,2 mill. kr. Tatt inn som tiltak i Vannbruksplanen 2020.

Nye tiltak vann i handlingsplanperioden:

Skjøtskifte, kommunal vannledning:

Felles ledning Meldal og Orkdal kommune. Forlengelse av Meldal kommune sin ledning inn til beboerne ved Skjøtskift(Orkdal kommune). Disse har per i dag private brønner med dårlig vann, Mattilsynet er meget opptatt av dette forholdet da forsyning blant annet gjelder vann til driftsbygninger/fjøs. Dette er en henvendelse som er kommet i 2018, og ligger således ikke inn i Vannbruksplanen.

11.3.2 Avløp

- Oppgradere kommunens avløpsrenseanlegg. Normal levetid på slike renseanlegg er 20 år.
- Utvide kommunalt avløpsnett til områder med spredt/privat avløp.
- Utskiftninger av gammelt og dårlig ledningsnett. For å opprettholde forsvarlig alder på ledningsnettet, bør ca. 2 000 m med ledningsnett skiftes ut eller rehabiliteres hvert år.
- Sikkerhet på ledningsnettet.
- Renovering/utskifting av en pumpestasjon annethvert år.

11.4 Økonomiske tiltak

11.4.1 Tiltak vannforsyning i handlingsplanperioden 2019-2022

Prosjekt	Nye tiltak vannforsyning, i 1000 kr	2019
205	Skjøtskifte, kommunal vannledning	2 000

11.4.2 Tidligere vedtatte tiltak vannforsyning

Prosjekt	Tidligere vedtatte tiltak, i 1000 kr	2019	2020	2021
200	Tekniske installasjoner	600	600	600
210	Grunnvannsanlegg Steinshaugen	29 000		
224	Høydebasseng Ustjåren/Råbygda	15 000		
250	Driftsbiler	750	600	

Prosjekt	Tidligere vedtatte tiltak, i 1000 kr	2019	2020	2021
251	ROS- analyse	250		
206	Ombygging høydebasseng Askardet			2 000
258	Tilkobling Skjølberg vannverk (13 nye abonnenter, tilknytn. ifbm Monsetjårprosjektet)		2 200	
259	Høydebasseng og ledningsnett Knyken/Fossjåren			13 800
270	Vannled.nett, div. problemstrekn.	1 000	1 000	1 000
285	Kvålsjåren			10 300
291	Godkjenning Orkdal vannverk		200	
299	Diverse ledningsanlegg utskifting	3 500	3 500	3 500
	Totalt	50 100	8 100	31 200

11.4.3 Tidligere vedtatte investeringstiltak avløp

Prosjekt	Tidligere vedtatte tiltak, i 1000 kr	2019	2020	2021
300	Tekniske installasjoner	700	700	700
304	Dammen RA			500
306	Nødoverløp fra PSP	400	400	400
323	Bakkmoen pumpestasjon		2000	
341	Kamerabil	750		
344	Tiltak mot flomutsatte områder	300		
346	Driftsbil	300	600	
347	Overtakelse Bjørkøybekk RA	300		
371	Oppgradering Årlivoll RA	9 000	9 000	
373	Hoston RA – utvidelse			21 500
374	Pumpeledning Solhuskjela	2500		
381	Gammelosen renseanlegg oppgradering	3 000		
398	Pumpestasjoner avløp	2400		2 400
399	Diverse ledningsanlegg avløp	4 000	4 000	4 000
	Totalt	23 650	16 700	29 500

11.4.4 Tiltak drift for avløp i handlingsplanperioden 2019-2022

	Nye tiltak drift, i 1000 kr	2019	2020	2021	2022
505	Miljøundersøkelse Orkdalsfjorden	300			
503	Problemstrekk	500	500	500	500

11.4.5 Tidligere vedtatte tiltak feiing

I 1000 kr		2019	2020	2021	2022
409	Feierbil		600		

12 Tekniske tjenester

12.1 Arbeidsområde

Området omfatter:

- Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunal eiendomsmasse og innleide lokaler
- Administrasjon av investeringsprosjekter
- Kommunale veger, parker og beplantninger, samt tilskudd til private veger
- Brann- og redningsvesen med forebyggende brannvern og beredskap

12.2 Status

12.2.1 Samferdsel(Veg/park/plasser)

Mål

- En optimal servicegrad på vedlikehold av veier/park/plasser ut fra disponibelt budsjett
- Verdier som ligger i vegnettet skal tas vare på og videreutvikles. Gateopprusting i henhold til stadfestede reguleringsplaner og prinsippene om universell utforming fullføres i sentrumsområdene. Trafikanter skal kunne ferdes trygt og sikkert på vegnettet i kommunen.

Status

- Drift og vedlikeholdsutgifter for Orklaparken har økt i takt med utbyggingen.
- Utbyggingen av nye boligområder som blant annet Joplassen, Kleivan og Gjølme Park har medført og vil også medføre økt vedlikehold og drift av veganlegg med videre. Det følger per i dag ikke med økte driftsmidler.

Lenker til:

- [Hovedplan veg](#)
- [Hovedinspeksjon bruer](#)
- [Trafikksikkerhetsplan](#)

12.2.2 Brann- og redningstjenesten

Mål

- Et funksjonelt og godt utrustet brann- og redningsvesen som kan ivareta normale hendelser og ulykker døgnet rundt.
- Brann og redningstjenesten skal gjennom planmessig innsats arbeide for å forhindre brann og relaterte hendelser. Beredskapsnivået må fastsettes i forhold til samfunnsutviklingen, og ROS-analyser vil danne grunnlaget for dette.

Status

Brann- og redningstjenesten i Orkdal driver også denne tjenesten i Skaun som en vertskommuneavtale, og har avtale med Snillfjord kommune om salg av tjenester (ledelse, forebyggende og feiing).

Ny brannstasjon er under planlegging, og tomt er kjøpt ved Løypstrengen på Orkanger. Planlagt ferdigstilt 2020.

12.2.3 Bygningsdrift og eiendomsforvaltning

Mål

- Opprettholde en bygningsmasse tilpasset kommunens behov
- Kommunale bygg skal opprettholde opprinnelig standard og utvikles i tråd med brukerbehov og nye forskriftskrav. Bygningene skal være basert på en bærekraftig utvikling.

Tilgang nye boenheter, samt sanering av eldre bygningsmasse, gjør at den totale standarden på kommunale boenheter har fått et solid løft. Innleide boenheter søkes avskaffet etter tilgangen vi har fått i 2018. Det er i 2018 vedtatt rivning av ytterligere 14 boenheter som er med og tar bort vår dårligste bygningsmasse.

Det har vært mange tilsyn i forbindelse miljørettet helsevern ved skolene, og oppfølging etter dette vil ha fokus i 2019.

Lenke til:

- [Vedlikeholdsplan bygg - offentlige bygg](#)
- [Vedlikeholdsplan bygg - kommunale boliger](#)

12.3 Strategi

12.3.1 Samferdsel(Veg/park/plasser)

- Dekkevedlikehold skal som hovedprinsipp gjennomføres som forebyggende vedlikehold.
- Vedlikehold, utbedring og nyanlegg på veg må koordineres med andre infrastrukturtiltak. Planhorisonten for alle tiltak bør være 4-5 år.
- For graving i veg skal gravemelding benyttes. De kommunale regler for graving i kommunale veger skal etterleves. Ressurser til kontroll og oppfølging må prioriteres.

12.3.2 Brann- og redningstjenesten

- Forholdet til øvrige kommuner i dagens samarbeid og fremtidig storkommune må avklares for å dimensjonere bemanningen.
- Dimensjonering av beredskapen må gjøres uavhengig av øvrige kommuner, det er tettstedsstørrelsen som er avgjørende for dimensjoneringsnivå.

12.3.3 Bygningsdrift og eiendomsforvaltning

- Øke husleie boliger til gjengs leie, slik at merinntekt kan benyttes
- Sanering/salg av eldre boligmasse som følge av oppføring av ny boligmasse

12.4 Prioriterte tiltak i handlingsplanperioden

Drift:

Opparbeiding av p-plass Klomstein

Miljødirektoratet har innvilget 150 000 kr til prosjektet under forutsetning av kommunal fullfinansiering (50 000 kr). Total kostnadsramme er 200 000 kr.

Kostnad 50 000 kr.

Lenke til: [Miljødirektoratets støtte](#)

Evjen skole, tak gymsal/ inngangsparti(eldre bygningsmasse)

Det er avdekket taklekkasjer over gymsal og inngangsparti ved eldre del av skolen. Strakstiltak er igangsatt, men dette er ikke noen varig løsning da skadeomfanget er omfattende. Tak må skiftes/tekkes på nytt. Kostnad 375 000 kr inkl. mva.

Investeringer:

Prosjekt 156 Heiser

I budsjett for 2018 ble det bevilget 3 750 000 kr til 3 heiser over en 3 års periode. Det skulle etter planen skiftes ut en heis per år. Prioritet rekkefølge for utskifting ble satt opp, men denne planen lot seg ikke følge da vi i år fikk driftsforbud av heis tenkt byttet ut i 2020. Begge de gjenværende heisene er i så dårlig forfatning, at vi nå risikerer driftstans/-forbud, eller store vedlikeholdskostnader på disse heisene. Begge heisene anbefales derfor byttet ut i 2019, det vil si at bevilgning for 2020 flyttes 2019. Heisene er ved Orkdal Helsetun og Orkanger barneskole.

Utvidet ramme Isfjord Norway prosjektet

Prosjektet har frem til og med 31.12.18 ei vedtatt ramme på 102 mill. kr, samt vedtak om 10 mill. kr i 2019. Byggets arealer er etter dette blitt utvidet, og kjøøl/frys anlegg er tatt inn i prosjektet. I tillegg er det store utfordringer og kostnader i forbindelse med store masseutskiftninger som ikke kunne stadfestes før prosjektstart. Dette medfører at alle reserver og vel så det er "spist opp". Behov for tilleggsbevilgning utover de 10 mill. kr som er bevilget for 2019, er 30 mill. kr eks. mva.

Kostnad 30 mill. kr eks. mva.

Kommunal andel utbyggingsavtale Grønøra vest-Furumoen.

I kommuneplanen og flere reguleringsplaner er det tatt inn rekkefølgebestemmelser knyttet til blant annet kryss E39/Havneveien, fotgjengerkryssninger Havneveien og Grønørbrua. Dette gjelder også for kommunens industriarealer på Grønøra vest og det vil være nødvendig å finansiere en kommunal andel. Samla kostnad er fortsatt ikke endelig avklart, men en kommunal andel på 5 mill. kr bør være tilstrekkelig. Foreslås finansiert ved bruk av fond eiendomssalg.

12.4.1 Tilpasninger til ramme

Den totale rammen for tekniske tjenester reduseres med ca. 3 mill. kr. Følgende tiltak foreslås:

- Redusere servicenivå på renhold, innsparing 1 stilling (for eksempel ved rådhuset) 560 000 kr
- Lære opp interne arbeidstakere til for eksempel å stå for service av ledelys, brannvarsling med mer 200 000 kr
- Høyne priser på utleie av lokaler (Rådhus, samfunnshus med flere) 50 000 kr
- Ikke sette inn vikar ved sykefravær (renhold) 1 mill. kr
- Spare på strøing/brøyting, senke standard plasser og etablere eget stort strøsandlager 100 000 kr
- Tilskudd private veger avvikes/fjernes 1 025 000 kr
- Senke standard sommervedlikehold 100 000 kr

12.5 Økonomiske tiltak

12.5.1 Nye tiltak i handlingsplanperioden 2019-2022

Nye tiltak drift	2019	2020	2021	2022
Opparbeiding P-plass Klomstein	50			
Evjen skole – utbedring tak	375			

Nye tiltak investering	2019	2020	2021	2022
Utbyggingsavtale Grønøra vest-Furumoen	5 000			
Heiser	1 250	-1 250		
Isfjord utleiebygg	30 000			

12.5.2 Tidligere vedtatte tiltak investeringer

Prosjekt	Vedtatte investeringer i hele 1000 (med mva.)	2019	2020	2021
481	Ny brannstasjon	50 000		
198	Smarte gatelys	5 000	5 000	
156	Heiser	1 250	1 250	
430	Gatenavnskilting fritidsbebyggelse	313		
497	Isfjord utleiebygg	10 000		
445	Folkehelsesenter	228 000	6 000	
	Totalt	294 563	12 250	

12.5.3 Tidligere vedtatte tiltak drift

Nye driftstiltak	2018	2019	2020	2021
Økt avsetning biler brann/teknikk	100	100	100	100
Økt kostnad folkehelsesenteret finansiert med flyktningefond			1 000	1 000

13 Forslag til budsjettvedtak

13.1 Skattøre

Ved utskriving av forskuddsskatt til kommunen for 2019 settes skattøre til øverste sats.

13.2 Eiendomsskatt

Orkdal kommune vedtar eiendomsskatt på kraftverk, vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfatta av særskattereglene for petroleum med 1/1000 for 2019. Formelt vedtak om utskriving av eiendomsskatt fremmes i egen sak.

13.3 Betalingssatser

13.3.1 Brukerbetaling i barnehage

Helklasser koster 2 990 kr per måned fra 1. januar 2019 og 3 040 kr per måned fra 1. august 2019. Betalingssatser for redusert plass justeres tilsvarende.

Moderasjon for søsken nr. 2 er 30 % og søsken nr. 3 eller flere er på 50 %.

Betaling for kost kommer i tillegg, og øker med 2,8 %.

Det er innført moderasjonsordninger i barnehage. Husholdninger med lav inntekt skal ikke betale mer enn 6 % av inntekten for en barnehageplass begrenset oppad til makspris. Husholdninger med inntekt under 548 167 kr vil ha rett på redusert foreldrebetaling fra 1. januar 2019. Fra 1. august er inntektsgrensen 557 333 kr.

Gratis kjernetid i 20 timer er innført for tre-, fire- og femåringer samt barn med utsatt skolestart for husholdninger med lav inntekt. Ordningen med gratis kjernetid utvides fra 1. august 2019 og skal inkludere toåringer i husholdninger med lav inntekt. Inntektsgrensen er satt til 553 500 kr fra 1. januar 2019. Fra 1. august er inntektsgrensen 548 500 kr.

13.3.2 Tilskudd til ikke-kommunale barnehager

Satser for tilskudd til ikke-kommunal barnehage for 2019 er:

Driftstilskudd per heltidsplass	2019
0-2 år	206 501
3-6 år	99 994
Tilskudd kapital	
0-6 år	9 200
Totalt tilskudd	
0-2 år	215 701
3-6 år	109 194

Den endelige satsen kan bli justert på bakgrunn av endringer i kommunal deflator når Nasjonalbudsjettet er vedtatt. Det forventes også en justering av nasjonal sats for tilskudd til kapital.

13.3.3 Brukerbetaling skolefritidsordning

Satsene øker med 2,8 %. Betalingssatsene blir da fra 1.1.2019:

Foreldrebetaling	2019	2018
Inntil 11 t per uke	1 305 kr/mnd.	1 269 kr/mnd.
12 t eller mer per uke	2 085 kr/mnd.	2 028 kr/mnd.

Betaling for kost kommer i tillegg, og øker med 2,8 %.

13.3.4 Kulturskolen

Satsene økes med 2,8 %. Betalingssetene blir da som følger:

Foreldrebetaling	2019	2018
Barn over 6 år	1 468 kr/semester	1 428 kr/semester
Barn inntil 6 år	766 kr/semester	746 kr/semester

Moderasjon for andre plass (søsken el. samme bruker) er 30 %. Moderasjon for tredje plass er 50 %.

13.3.5 Priser norskkurs (Voksenopplæringen)

Prislister for de som tar norskkurs uten rett eller plikt:

2019		
Norskkurs: ordinært kurs 24 t/uke	3 500 kr per mnd.	10 000 kr pr semester
Norskprøve muntlig	600 kr	
Norskprøve skriftlig	600 kr	
Delprøve kr	200 kr	
Samfunnskunnsksprøve	500 kr	
Statsborgerprøve	500 kr	

13.3.6 Praktisk bistand (Hjemmehjelp)

Satsen endres til statens maksimumssats for brukere med inntekt under 2G, iht. forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. De øvrige satsene økes med 2,8 %. Betalingssetene blir da som følger:

Inntekt (1G = 96 883 per 1.5.18)	2019	2018
Under 2G	Statens maksimumssats	205 kr/mnd.
2G – 3G	571 kr/mnd.	555 kr/mnd.
3G – 4G	1 081 kr/mnd.	1 052 kr/mnd.
Over 4G	1 919 kr/mnd.	1 867 kr/mnd.

13.3.7 Opphold i institusjon

Satsene er lik statens anbefalte maksimumssatser, iht. forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.

	2019	2018
Natt- eller dagopphold	Statens maksimumssats	80 kr per natt eller dag
Døgnopphold	Statens maksimumssats	160 kr/døgn

13.3.8 Leie av trygghetsalarmer

Prisene økes med 2,8 % og blir da som følger:

Foreldrebetaling	2019	2018
Under 2G	86 kr/mnd.	84 kr/mnd.
Over 2G	173 kr/mnd.	168 kr/mnd.

13.3.9 Middagsmat levert fra institusjon

Prisene økes med 2,8 % fra 79 kr/porsjon i 2018 til 81 kr/porsjon i 2019.

13.3.10 Utkjøring av tekniske hjelpemidler

Leie av tekniske hjelpemidler fra det kommunale lageret er gratis. Satsen for å kjøre ut hjelpemidler økes med 2,8 % fra 298 kr i 2018 til 306 kr i 2019.

13.3.11 Dagsenter Orkdal helsetun

Prisen endres med 2,8 % fra 189 kr/dag for 2018 til 195 kr/dag for 2019.

13.3.12 Årsavgift vann (eks. mva.)

Betalingsattsene holdes uforandret med 3 669 kr/år eks mva.

	2019	2018
Vannforsyning	3 669 kr/år	3 669 kr/år

13.3.13 Årsavgift avløp (eks. mva.)

Betalingsattsene økes med 12 % til 5 192 kr/år eks mva.

	2019	2018
Avløp	5 192 kr/år	4 636 kr/år

13.3.14 Årsavgift renovasjon (eks. mva.)

Årsavgiften holdes lik avgiften kommunen betaler til Hamos. Satsene for 2019 økes med 12 %. Sats per år er eks. mva.

	2019	2018
Renovasjon	2 750 kr/år	2 450 kr/år

13.3.15 Årsavgift slamtømming (eks. mva.)

Vedtatte satser i Hamos er:

	2019	2018
Oppmøtepris, per anlegg	715 kr	680 kr
Tømming og behandling fra slamavskiller	450 kr/m ³	430 kr/m ³
Tømming og behandling fra tett tank	385 kr/m ³	365 kr/m ³

Årlig påslag per anlegg til Orkdal kommune holdes uforandret til 413 kr Satser er eks. mva.

13.3.16 Årsavgift feiing (eks. mva.)

Betalingssetene økes med 15 %.

	2019	2018
Feiing hvert 2. år	660 kr/år	574 kr/år
1 feiing pr. år	837 kr /år	728 kr /år

13.3.17 Betalingsregulativ for byggesaker

Betalingsregulativet økes med 2,8 %.

Med unntak av følgende tilleggsgbyrsatser:

			2019
A7	5a	Tiltak som krever ansvarsrett, bygd/igangsatt uten at søknad er innsendt, inntil	10 517 kr
A7	5b	Tiltak som ikke krever ansvarsrett, bygd/igangsatt uten at søknad er innsendt, inntil	5 000 kr
A7	5c	Tiltak er ikke i tråd med bestemmelsene om søknadsfritak, men kommunen finner at overtredelsen er av mindre betydning og avstår fra å forfølge ulovligheten	2 500 kr

Merarbeid i forbindelse med ferdigattest/midlertidig brukstillatelse der tiltaket allerede er tatt i bruk:

			2019
A7	5d	Garasjer og uthus som ikke brukes til beboelse	3 000 kr
A7	5e	Bygninger som benyttes til beboelse	6 000 kr

			2019
A8	1	Ansvarsrett byggesak	3 115 kr
A8	2	Ansvarsrett byggesak som selvbygger SAK §11.4	3 115 kr

Deling i eierseksjoner:

		2019		
		1-4 seksjoner	5 eller flere seksjoner	
A9	1	Seksjonering nybygg	10 000 kr	10 000 kr + 500 kr pr seksjon
A9	2	Eksisterende bygg og reseksjonering	14 000 kr	14 000 kr + 500 kr pr seksjon
A9	3	Sletting/oppheving	4 000 kr	4 000 kr

Tinglysningsgebyr og evt. oppmålingsgebyr kommer i tillegg.

13.3.18 Betalingsregulativ for oppmålingsaker

Betalingsregulativet økes med 2,8 %.

13.3.19 Gebyr for behandling av private planforslag

Betalingsregulativet økes med 2,8 %.

13.3.20 Gebyr for graving i vei

Gebyret for 2019 økes med 2,8 %.

	2019	2018
Gebyret for graving i kommunale veger	3 784 kr	3 681 kr
Foringelsesgebyr, fast del	0 kr	821 kr
Foringelsesgebyr, variabel del, gjelder ikke veier med grusdekke	0 kr/m ²	70 kr/m ²
Graving i kommunal veg uten godkjent gravemelding	7 569 kr	7 363 kr

Foringelsesgebyr er tatt ut for 2019, da det er bestemt nasjonalt gjennom ny graveinstruks at det ikke er anledning til å ta disse gebyrene.

13.3.21 Husleie i kommunale leiligheter/boligbygg og lokaler som ikke reguleres ut fra kontrakt

Leieprisen for kommunale leiligheter øker i henhold til Husleielovens bestemmelser; generell økning tilsvarende økning i konsumprisindeksen. Regulering skjer fortløpende.

Ved inngåelse av nye kontrakter tilpasses leien til "gjengs leie" for tilsvarende boforhold i Orkdal, forsiktig vurdert. Husleien i pensjonist- og omsorgsboliger endres kun i henhold til endringer i konsumprisindeksen. Leie for lokaler som ikke reguleres i samsvar med inngått kontrakt økes med 2,8 % fra 1.1.19.

Leieprisen i kulturhuset og rådhuset økes med 2,8 %.

13.3.22 Billettpriser på bad/svømmehaller

Satsene for enkeltbillett endres ikke i 2019. Prisene for sesongkort økes med 2,8 %.

	2019		2018	
	Voksne	Barn	Voksne	Barn
Enkeltbillett	80 kr	40 kr	80 kr	40 kr
Sesongkort	612 kr	236 kr	595 kr	229 kr

13.3.23 Utleiepriser Orklahallen

Satsene økes med 2,8 %.

13.3.24 Avgifter til kirken

Prisene holdes uendret fra 2018.

Avgiftstype	2019	
	Innenbygds	Utenbygds
Meditasjonsspill	700 kr	700 kr
Seremoni inkl. kistegravlegging/urnenedsetting	0 kr	3 000 kr

Avgiftstype	2019	
Kun kistegravlegging	0 kr	1 500 kr
Kun nedsetting av urne	0 kr	750 kr
Festeavgift reservert/allerede festa kiste-/urnegrav per 5 år	875 kr	875 kr

13.3.25 Fellingsavgift for elg og hjort

Fellingsavgiften følger de til enhver tid fastsatte maksimalsatser fastsatt av Landbruk- og matdepartementet.

	2019	2017/2018
Elg		
• Voksent dyr	562 kr	537 kr
• Kalv	331 kr	316 kr
Hjort		
• Voksent dyr	430 kr	411 kr
• Kalv	261 kr	249 kr

13.3.26 Tomtepriser

Tomtepriser på næringsareal fastsettes individuelt for den enkelte tomt etter vurdering i formannskapet.

13.3.27 Økonomisk støtte til livsopphold

Ungdoms- og korttidssatsene økes med 2,8 %.

For øvrig settes økonomisk støtte til livsopphold lik gjeldende statlige veiledende satser.

13.4 Øvrige budsjettvedtak

13.4.1 Avsetting til fond

Renter på bundne drifts- og investeringsfond avsettes. Renter på øvrige fond disponeres til saldering av driftsbudsjettet. Regulerings- og konsesjonsavgift for kraftutbygging tilføres kraftfondet.

13.4.2 Godtgjøring til ordfører og varaordfører

Ordførerens godtgjørelse settes lik satsen som en stortingsrepresentant får.

Varaordførerens godtgjørelse er 33 % av ordførerens godtgjørelse.

13.4.3 Låneopptak

Tallene i investeringsbudsjettet er gjeldende øvre rammer for prosjektene. Kommunestyret delegerer til rådmannen å godkjenne oppstart av tiltakene innenfor rammene. Det delegeres til rådmannen å foreta nye låneopptak og godkjenne lånevilkår, herunder binde rente og velge långiver for inntil 289 063 000 kr i henhold til oversikten under.

Prosjekt		2019, i 1000 kroner
156	Heiser	-2 000
198	Smart gatelys	-4 000
430	Skilting gateadresser	-250
445	Folkehelsesenter	-108 060
481	Ny brannstasjon	-41 000
497	Isfjord	-42 300
677	E-kommune	-1 000
825	Formidlingslån	-15 000
	Sum prosjekt vann samlet	-51 922
	Sum prosjekt avløp samlet	-23 531
	Sum låneopptak	-289 063

13.4.4 Refinansiering av eldre gjeld

Rådmannen delegeres myndighet til å ta opp lån til finansiering av eldre gjeld og til å slå sammen løpende lån. Rådmannen har fullmakt til å godkjenne endrede lånebetingelser, herunder å binde renten på alle eksisterende lån.

13.4.5 Lønnsreguleringer

Til lønnsregulering i 2019 er det avsatt 17,99 mill. kr.

Rådmannen gis fullmakt til å foreta nødvendige budsjettkorrigeringer når forhandlingene er ferdige.

13.5 Obligatoriske budsjettskjema

Vedlagte budsjettskjema vedtas:

13.5.1 Budsjettskjema 1 A – Driftsbudsjettet

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
FRIE DISPONIBLE INNTEKTER			
Skatt på inntekt og formue	-278 387	-284 028	-290 815
Ordinært rammetilskudd	-360 120	-354 676	-368 737
Eiendomsskatt	0	0	-500
Andre direkte eller indirekte skatter	-1 186	-1 500	-1 500
Andre generelle statstilskudd	-21 208	-9 757	-2 461
Sum frie disponible inntekter	-660 901	-649 961	-664 013
FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER			
Renteinntekter og utbytte	-23 598	-33 228	-28 143
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	16 807	21 391	24 794
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
Avdrag på lån	36 617	40 339	44 703
Netto finansinntekter/-utgifter	29 827	28 502	41 354
AVSETNINGER OG BRUK AV AVSETNINGER			
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0
Til ubundne avsetninger	36 728	48 393	17 374
Til bundne avsetninger	5 197	471	275
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-24 529	-24 285	0
Bruk av ubundne avsetninger	-7 162	-1 480	-3 067
Bruk av bundne avsetninger	-2 453	0	0
Netto avsetninger	7 781	23 099	14 582
FORDELING			
Overført til investeringsregnskapet	4 570	5 584	3 959
Til fordeling drift	-618 724	-592 776	-604 119
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	594 438	592 776	604 119
Regnskapsmessig merforbruk (+) / mindreforbruk (-)	-24 286	0	0

13.5.2 Budsjettskjema 1B – Til fordeling drift

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
1 Rådmannen	60 249	46 002	52 539
2 Grunnskole	128 473	132 121	133 985
3 Barnehage	81 475	83 576	88 399
4 Pleie og omsorg	185 826	193 766	198 173
5 Familie og velferd	79 788	85 110	87 350
6 Kultur og fritid	17 016	16 344	15 242
7 Tekniske tjenester (avg.bel)	245	81	0
8 Tekniske tjenester	61 450	60 133	57 091
9 Motpost avg.b.tj	-20 083	-24 357	-28 661
	594 438	592 776	604 119

13.5.3 Budsjettskjema 2 A – Investeringsbudsjettet

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
INVESTERINGSBEHOV			
Investeringer i anleggsmidler	208 413	397 925	410 822
Kjøp av aksjer og andeler	23 033	2 734	2 959
Utlån og forskutteringer	5 222	15 000	15 000
Avdrag på lån	5 298	2 541	2 773

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Rev. bud 2018	Budsjett 2019
Avsetninger	9 446	244	244
Årets finansieringsbehov	251 413	418 444	431 798
FINANSIERING			
Bruk av lånemidler	-130 915	-377 203	-289 063
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-32 855	-600	0
Tilskudd til investeringer	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-18 858	-20 117	-24 903
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-48 184	-3 391	-2 773
Andre inntekter	-1 260	0	0
Sum eksternt finansiering	-232 072	-401 311	-316 739
Overføring fra driftsbudsjettet	-4 570	-5 584	-3 959
Bruk av avsetninger	-14 771	-11 549	-111 100
Sum finansiering	-251 413	-418 444	-431 798
Udekket / Udisponert	0	0	0

13.5.4 Budsjettskjema 2B – Investeringer i anleggsmidler

Tjeneste	Budsjett
Tall i 1000 kroner	2019
1200 Administrasjon	1 250
2020 Grunnskole	1 250
2220 Skolelokaler	1 250
2610 Institusjonslokaler	1 250
3250 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	47 300
3320 Kommunale veier, miljø, trafiksikkerhetstiltak, parkering sommer	5 069
3380 Forebygging av branner og andre ulykker	
3390 Beredskap mot branner og andre ulykker	50 000
3400/3450 Produksjon og distribusjon av vann	51 922
3500/3530 Avløpsrensing, avløpsnett og innsamling av avløpsvann	23 531
3810 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	228 000
Sum investering i anleggsmidler	410 822